

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل: متن قوانین - تصویبنامه ها - صورت منحل مذاکرات مجلس شورای ملی - اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخش نامه ها - آگهی های رسمی و قانونی سؤالات

سال پنجم - شماره ۱۲۹۳

صفحه ۴۸۴۱

شنبه ۸ مرداد ماه ۱۳۲۸

فهرست مندرجات

دوره یازدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۱۷۴۱

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

صورت مشروح مذاکرات صدونود و نهمین
سه دور یازدهم از صفحه ۱ تا ۹
آگهی های رسمی ۱۰

مذاکرات مجلس

جلسه ۱۹۹

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز سه شنبه چهارم مرداد ماه ۱۳۲۸

فهرست مطالب:

- ۱ - تصویب صورت مشروح مجلس
- ۲ - بیانات قبل از دستور آقایان: اردلان - نخست وزیر - معتمد دماوندی - لاهوتی - کتر بقائی
- ۳ - بقیه مذاکره نفت
- ۴ - تعطیل جلسه بعنوان تنفس

مجلس ساعت ۹ و نیم صبح بر ریاست آقای امیر حسین ایلخان

(نایب رئیس) تشکیل گردید

۱- تصویب صورت مشروح مجلس

هم نیست که من مطالعه بکنم بینم چیست و این از تقابلی است که آئین نامه موجود ما ایجاد کرده است که من متقدم مقام ریاست دستور بدهند که این صورت جلسات گذشته تماش مرتب بشود و برای روز ۵ شنبه صبح که اینجا حاضر میشویم این هفت هشت جلسه اخیر طبع و توزیم شده با مطالعه رای داده شود و مطرح شدنش حالا غیر از تضييع وقت مجلس هیچ نتیجه ای ندارد.

نایب رئیس - این فرمایشات آقای حائری زاده بالاخره در صورت جلسات اصلاح خواهد شد. آقای دکتر متین دفتری

دکتر متین دفتری - در جلسه قبل از ظهر دیروز آقای وزیر دارائی فرموده اند برای مشورت در موضوع مذاکرات با کمیانی نفت جنوب چند نفر منجمله بنده را با آقای نخست وزیر پیشنهاد کرده اند و هیچکدام غیر از آقای عدل قبول نکرده اند بنده در صحت اظهار آقای وزیر دارائی راجع به پیشنهاد اشخاص تردید نمیتوانم بکنم و از حسن ظن ایشان هم تشکر میکنم اما باینده کسی مذاکره نکرده نه آقای نخست وزیر نه دیگری نه کتبا نه شفاهاً و ابداً از بنده دعوتی نکرده اند آقای وزیر دارائی بنده را خوب میشناسند در تمام مدت کاریر اداری و سیاسی هیچگاه از انجام وظیفه شانه خالی نکرده ام خصوصاً در مواردیکه مصالح عالیله کشور موضوع بحث بوده است بنده خودم را همیشه برای کشور عزیزم یکسرباز دانسته و میدانم همین مسئله نفت در زمانی که بنده داخل در کار دولت بودم یکسکده دیگر موضوع مذاکره و گفتگوی جدی واقع شد احدی حضرت فقید مکرر از کمی فایده نفت اظهار عدم

صورت جلسه ای است که امروز بما داده اند این صورت جلسه فقط قسمت اول نطق آقای وزیر دارائی را چند سطری فرصت کرده اند چاپ کنند تمام نطق ایشان و بیانات آقای مکی، مذاکراتی که بعد شده مال بیش از ظهرش نیست عصر هم که هنوز چاپ نشده آنوقت جناب آقای رئیس میفرمایند اگر صورت مجلس اعتراضی هست بگو ما هنوز صورت مجلس سابق و عصر و جلوترش را ندیده ایم تا اگر اعتراض داشته باشیم بگوئیم این شکل تشکیل جلسات صبح و عصر و شب پشت سرهم و این کمیسیونهای که با ۶ نفر ممکن است قانونی بگردانند و قطعه ای از مملکت را تجزیه کنند بدیگری بدهند کمیسیون قوانین دارائی کمیسیون کشور و این کمیسیونهای دیگر که اختیار قانونگذاری با آنها داده شده است اینها باید دقت بشود من دیروز عصر و پرروز عصر در دو کمیسیون سه کمیسیون گرفتار بودم شب هم مجلس بود گرفتار شدم صورت جلسه طبع شده ای

نایب رئیس - در صورت جلسه دیروزو دیشب اعتراضی نیست؟
حائری زاده - بنده اعتراض دارم.
نایب رئیس - آقای حائری زاده بفرمائید.
حائری زاده - طبق آئین نامه سابق صورت جلسات قرائت میشد آقایان توجه میکردند اگر اعتراضی داشتند اظهار میکردند در این آئین نامه جدید نوشته شده است که صورت مجلس یعنی صورت مشروح مذاکرات طبع و توزیع میشود هر کس اعتراضی دارد نظری دارد اظهار بکند ولی حالا بدبختانه برای اینکه جلسات ما صبح و عصر تشکیل میشود بعلاوه کمیسیون هائی که اختیار قانونگذاری برخلاف اصول در این مجلس با آنها داده شده آنها هم گرفتاری زیاد دارند اداره تند نویسی نمیرسد روز و شب صورت مشروح جلسات را برای جلسه بعد چاپ شده تحت اختیار نمایند کان بگذارد تا در اطراف آن مطالعه کنند و اگر اعتراضی هست بعرض مجلس برسانند این

این مذاکرات مشروح یکصد و نهمین جلسه از یازدهمین دوره قانونگذاری

رضایت میفرمودند و احتیاج مبرم کشور را بیول، مخصوصاً اسما را خارجی برای عمران و تکمیل صنایع داخلی و راه آهن تذکر و دولت را طرف خطاب قرار میدادند ما هم به پیروی از نیت او امر شاه صمیمانه مذاکرات و تمقیب میکردیم و ابدأ محافظه سکاری نکردیم اعلیحضرت فقید انصافاً در آرزمان استقامت و شهامت و بافشاری بی نظیری از خود نشان دادند و موفق هم شدند و عایدات نفت را بیش از دو برابر سنوات قبل ترقی دادند.

خلاصه بنده هر چه هستم و هر حیثیتی دارم از ایران است چطور ممکن است برای ایران خدمتی را مضایقه نمایم افسوس که عادت ندارم در مجلس از خود صحبت کنم والا معلوم میشد مصائبی که بر بنده وارد شده است نتیجه همین رویه بوده است که رجا پای مصالح ایران در میان بوده چه در امور داخلی و چه در مسائل خارجی هیچوقت محافظه کاری نکرده ام و همیشه با جانب مانند نماینده و خادم ملک قوی و مستقل مذاکره و گفتگو کرده ام و اگر بشیت الهی تا بحال محفوظ مانده ام و عمری دوباره دارم عقیده ام این است که همین نیت و رویه نجات دهنده است بنابراین امیدوارم تازنده هستم تغییر نخواهم کرد و همیشه برای خدمتگذاری هر قدر محظور و خطر داشته باشد در اختیار کشور خواهم بود.

نایب رئیس - فرمایشات آقای دکتر متین دفتری مربوط بصورت جلسه نبود تذکر بود. چهار نفر از آقایان تقاضای نطق قبل از دستور کرده اند (بعضی از نمایندگان - دستور، دستور) جز اینکه خودشان صرف نظر میکنند راهی ندارد (نماینده گار - بنابراین مختصر بگویند) فقط استدعا و تقاضا مینمایم که خیلی زود مطالبات را بیان کنند و هر چه میتوانند مختصر تر صحبت کنند.

نورالدین امامی - بنده اخطار نظامنامه دارم در آئین نامه مصرح است که اگر کار فوتی و فوری باشد باید از نطق قبل از دستور صرف نظر شود مالا ان کارهای زیادی داریم وقت هم نداریم.

۴- بیانات قبل از دستور آقایان: اردلان - نخست وزیر - معتمد دماوندی - لاهوتی - دکتر بقائی

نایب رئیس - خودشان اظهار میدارند که کار ایشان فوری است. فرمائید آقای اردلان
اردلان - آقای امامی استدعا میکنم توجه کنید اگر عرض من مهم و مربوط بامور مملکت نبود اعتراض فرمائید بنده مطابق نظامنامه حق دارم چند کلمه صحبت بکنم و البته بنا فرمایش آقای رئیس مختصر صحبت خواهم کرد ولی بنده نمیتوانم از یک قضیه حیاتی مملکت صرف نظر کنم موضوع عرض بنده راجع بلاحیه اصلاح قانون انتخابات است فردا مجلس شورای ملی عمر این دوره اش تمام میشود بنده باید بدانم که وظیفه دولت بعد از این راجع باجرای قانون انتخابات چه خواهد بود بنده میخواهم از لحاظ یک نفر نماینده مجلس شورای ملی این موضوع را مورد بحث قرار بدهم (صحیح است) من این مختصر را عرض خواهم کرد آقایان هم استماع میفرمایند البته من نظر شخص خود را میگویم ممکن است مورد پسند و قبول آقایان نمایندگان محترم واقع بشود ممکن هم هست نشود بنده چند کلمه بطور مقدمه عرض میکنم که بسیاری از نمایندگان محترم در این

مجلس شورای ملی هستند که حسن شهرت محلی آنها جندی است که چه اشخاص بروند رأی را بنویسند اسم آنها را خواهند نوشت چه بدهند باشما بنویسند باز هم آنها را خواهند نوشت ولی ما که آمده ایم اینجا در نظر گرفته ایم که اشخاص بروند خودشان رأی خودشان را بنویسند و در آن جلسه تاریخی شب ۲۳ تیرماه این ماده ششم پیشنهادی جناب آقای تقی زاده و آقای دکتر عبده و آقای حاذقی و سایر آقایان را رأی دادیم برای این بود که در قانون انتخابات بطور صریح نوشته شده است که رأی باید مخفی باشد و رأی مخفی آقایان مسبوق هستند. بنده خودم یاد میآید وقتی در مدرسه درس میخواندم استاد من این شعر را بمن میگفت: (کل سراجوا لاتین شاع) پس وقتیکه يك کسی بدیگری گفت رأی من را برای من بنویس این مخفی نمیتواند باشد ولی وقتی خودش نوشت رأی مخفی است بنابراین ما دو مسئله در پیش داریم یا مجلس شورای ملی فردا عصری امشب با وقت دیگری که جلسه فوق العاده تشکیل میدهد و تکلیف قانون انتخابات را بطور مسلم معین و معلوم میکند و یا اگر این کار را نکرد بنده از آنچه تصویب شده است يك چیز استنباط میکنم و آن این است که آن رأی که ما در شب ۲۳ تیرماه اینجا دادیم تفسیر کردیم قانون انتخابات را راجع به مخفی بودن رأی (صحیح است) بنا بر این دولت با استناد تفسیری که مجلس شورای ملی کرده «پرو سدر» انتخابات را مطابق قانون باید اینطور اجرا بکند (همه و اعتراض نمایندگان) (زنک رئیس) آقایان همه نکتید بنده آزاد عقیده خودم را بگویم (عده از نمایندگان صحیح است) شما هم اگر صحبتی دارید فرمائید اینجا اظهار کنید

نایب رئیس - آقایان شلوغ نکنید توجه فرمائید.
اردلان - ... بنابراین دولت حاضر برای اینکه انتخابات دوره شانزدهم را انجام بدهد باید با استناد تفسیری که مجلس شورای ملی در قانون انتخابات را اینطور انجام بدهد و اشخاص بیایند در حضور انجمن و يك گوشه ای بنشینند و رأی خودشان را بنویسند و در صندوق بیندازند (يك عده از نمایندگان - صحیح است) (بکلمه دیگر از نمایندگان - صحیح نیست) (زنک نایب رئیس) دولت حاضر مخصوصاً جناب آقای نخست وزیر اینجا تشریف دارند بنده حضورشان عرض میکنم که البته در قانون انتخاباتی که ما اینجا مورد بحث قرار دادیم يك سوادی داشت که باید اسامی داوطلبان نوشته بشود باید ۱۲۰۰ تومان ودیعه گذاشته بشود اینها را تکلیف قطعیش را مجلس شورای ملی معین نکرده ولی مجلس شورای ملی در شب تاریخی بیست و سوم تیرماه مطابق رأی که داد قانون انتخابات را تفسیر کرد باینکه رأی مخفی باینصورت انجام خواهد گرفت که رأی دهندگان بیایند رأی خودشان را بنویسند و در صندوق بیندازند بنا بر این اگر امروز مجلس شورای ملی در دوره شانزدهم فرصت نکرده که بیاید این کار را تمام بکند وظیفه دولت بموجب رأی که مجلس شورای ملی داده این خواهد بود که پرو سدر انتخابات طرز رأی گرفتن این باشد (دکتر عبده - در آئین نامه

تجدید نظر کنند بر طبق رأی مجلس) در اصل ۲۷ متمم قانون اساسی مینویسد تفسیر قانون با مجلس شورای ملی است ما که نمایندگان مجلس شورای ملی بودیم اکثریتمان تفسیر کردیم که رأی مخفی وقتی صورت میگیرد که رأی دهنده خودش رأی را بنویسد بنابراین این در صورتی است که مجلس فرصت پیدا نکند و اگر فرصت بکند بنده عقیده ام این است که ما میبینیم اینجامسکن است يك راه حلی پیدا بکنیم فرض فرمائید اگر ما شهر تهران را ده نفرش را بدهیم بشهر دو نفرش را بدهیم بشهر یک نفرش را بدهیم بشهر یک راه حلی باشد یا راهلهای دیگر و این عرضی که من کردم فقط برای این است که اگر عمر این دوره مجلس شورای ملی تمام شد و تکلیف این قانون معین نشد وظیفه دولت این است که مطابق آنچه مجلس شورای ملی در جلسه شب ۱۷ رمضان رأی داده اشخاص باید بیایند رأی خودشان را بنویسند (همه شدید نمایندگان) (زنک رئیس)

نایب رئیس - آقایان توجه فرمائید.
دهقان - یرت میگوید آقایان شلوغ نکن

دولتشاهی - توجه قربان وقتی باید کرد که بشود جواب داد.

اردلان - ... آقای دولتشاهی مطمئن باشید روی سوابق خانوادگی که شما دارید از کرمانشاه انتخاب خواهد شد اجازه فرمائید بنده بقیه عرایضم را بکنم. بنده دیگر از این موضوع صرف نظر میکنم برای اینکه آقای رئیس فرمودند مختصر عرض کنم دو مطلب دیگر هست که تقاضا میکنم آقای وزیر دارائی توجه فرمائید ما در کردستان يك زراعتی داریم که فقط توتونست و باید مردم کردستان از این معیشت زندگی کنند یا شما باید توتون کردستانی ها را بخرید یا باید اجازه بدهید که خودشان صادر کنند و بفروشند. دوم اینکه ما برای برق سهند ۵۰ هزار دلار خواستیم جناب آقای آصف هم چند مرتبه این را گفتند استدعا میکنم اجازه فرمائید این ارز داده شود.

نایب رئیس - بنده میخواستم با آقای اردلان جواب عرض بکنم برای اطلاع تمام نمایندگان که باشد البته آقایان خودشان اطلاع دارند قانون وقتی قانون است که تمام تشریفات قانونی آن انجام شده باشد (صحیح است) قانون را برای تفسیر در مجلس نیآورده اند برای این قانون میآورند که با تمام تشریفات قانونی از تصویب مجلس بگذرد اگر این قانون تمام تشریفات نگذرد ارزش قانونی برای دولت ندارد (صحیح است) آقای نخست وزیر فرمائید.

نخست وزیر - عرض کنم راجع با انتخابات که دستور انتخابات داده شده بود و داده شده است و خیلی جاها هم حتی انجمن هائی انتخابات شد وقتی این لایحه آمد بمجلس برای تجدید نظر در قانون انتخابات دولت منتظر بود تکلیف این قانون روشن و معین بشود ولی همینطوریکه جناب آقای رئیس فرمودند تا يك قانونی مراسم و ترتیب قانونیش را طی نکنند قانون نیست و دولت نمیتواند اجرا بکند (صحیح است) امیدوارم که مجلس شورای ملی فرصت پیدا بکند و تکلیف این قانون را معین بکند در حال دولت مصمم است که در ۱۰ مرداد ماه در تمام جاها انتخابات را شروع کند.

نمایندگان - احست
دهقان - ما هم امتیاز سند میکنیم از فرمایشات شما.
نایب رئیس - آقای معتمد دماوندی فرمائید. خواهش دارم از آقای معتمد دماوندی که مختصر مطالبات را بگویند.

معتمد دماوندی - موضوعی که امروز میخواستم ... آقای دهقان توجه فرمائید. عرض کنم چون روز پنجشنبه مسکن است که بن نوبت نرسد نتوانم عرایض اینجام بکنم و روز آخر مجلس هم هست میخواستم عرض کنم که در این مدت دو سالی که اقتضای همکاری با آقایان را داشته ام اغلب آقایان یعنی اغلب قریب با اتفاق آقایان بن منتهای محبت را داشته و دارند و این برای زندگی من و این مدتی که واقعا در مدت عمرم بهترین ایام زندگی من محسوب شده و برای بقیه عمرم هم بهترین ذخائر و گرانها ترین احساسات را با خودم از مجلس میبرم فقط میخواستم این نکته را عرض کنم که آقایان میدانند که بنده در عرض این دو سال هیچوقت روی اغراض شخصی هیچ مطالبی نگفته ام و یا يك جریاناتی اگر در مجلس پیش آمده روی اغراض شخصی اظهار نظر نکرده ام و من اگر گاهی بعضی از آقایان يك مختصر جساتی کرده ام باید اذعان کنم فقط صرفاً روی عقاید سیاسی یا عقاید دینی من بوده است که همیشه برای من محفوظ است و برای مادام العمرم محفوظ خواهد بود بنده خواستم امروز که تقریباً روز آخر مجلس تقریباً نزدیک باخر است عرض کنم که بنده خواهم از نقطه نظر اینکه پیروی از عقاید سیاسی یادی من میکردم از آقایان معذرت بخواهم ولی از نقطه نظر شخصی میخواهم از آقایان اگر راجع ببعی جریانات يك پیش آمدهائی شده است حلیت بخواهم و استدعا بکنم که با نظر بلند همت خودشان اغراض فرمائید (احست) بکودم مختصری هم که داشتم راجع باین بود که میخواستم از جناب آقای سیاح وزیر معترم راه و آقای سعیدی معاون معترشان تشکر کنم در ایام تعطیل که برای سرکشی بندر پهلوی تشریف بردند عرایضی که بنده اینجا راجع بعوزه بندر پهلوی مخصوصاً راجع بکمانال بندر پهلوی و شن کش بندر پهلوی و باک کردن مرداب بندر پهلوی از نقطه نظر حفظ ذخایر ماهی و همچنین از نقطه نظر دادن اعتبارات لازم با اداره بندر پهلوی عرض کرده بودم همه را مورد نظر قرار داده بودند و تقریباً دارد بمرحله اجرا میرسد خواستم اظهار سیاسی گفتم و تشکر بکنم و عرض کنم این نظر یاتشان را هر چه زود تر تمقیب فرمائید که بندر پهلوی از وضعیت بندری و وضعیت آبرومندی که سابقاً داشته است نقتد و مخصوصاً خواستم از جناب آقای وزیر دارائی تشکر بکنم که لطف فرمودند راجع بندر پهلوی اعتباراتش را بفرستند و حالا هم استدعا میکنم تا زمستان نیامده که مورد تهاجم امواج خروشان دریای خزر واقع نگردیده و بقیه سد هم خراب نشده و از این راه بودجه ضعیف شهرداری بندر پهلوی خسارت هنگفتی نرسیده است این پول برسد و مشغول تعمیر بشوند یکی هم خواستم تشکر بکنم از وزارت راه که يك مهندس جوانی بنام آقای امیر ابراهیمی که از خاندان يك معترم کرمان است و رئیس اداره راه فارس بوده است و از جوانان بسیار باک میباشد يك سوابق

مدتی با بنده دارند موقعیکه در بندر پهلوی بودند این عضو بسیار بسیار باک است و متخصص در امور بندری هم بود و اخیراً بریاست اداره بندر پهلوی ایشان را انتخاب کرده اند و فرستاده اند (صحیح است - صحیح است) و گویا هنوز هم آنجا نیامده. بنده خواستم از این حسن انتخاب تشکر کنم. ضمناً بنده راجع بامور جاری و مخصوصاً رفع قاجاق که در این چند سال آنجا پیدا شده است بنده نظریاتی دارم که اگر يك کمیسیون تشکیل بشود و آقایان تشریف بیاورند و نظرات بنده را ببینند و رسیدگی فرمائید بنده هم آنچه که درخور قدرتم باشد راجع بامور بندر پهلوی در بندر پهلوی با ایشان میکنم و از هیچگونه کمکی برای پیشرفت منویات دولت و راه مردم مضایقه نخواهم کرد. این بود عرایض من.

نایب رئیس - آقای لاهوتی.

لاهوئی - تمام آقایان نمایندگان محترم مجلس شورای ملی شاهدند که در این مدت دو سال دوره ۱۵ بنده نمیتوانم نطق قبل از دستور و نه در موقع طرح لوایح بعنوان اظهار عقیده وقت مجلس را ننگردم (دکتر بقائی - يك قدری بلند تر فرمائید که شنیده شود) و علت هم این بوده که برای خود دو وظیفه تصور میکردم یکی در قسمت اصلاحات حوزه انتخاباتی ام و دیگری در قسمت منافع عمومی کشور و برای هر دو قسمت مقتضی نمیدانستم وقت مجلس را بگیرم زیرا آنچه مربوط بامور عمران و آبادی اقتصادی - بهداشتی فرهنگ و شکایات حوزه انتخابیه بود که هر يك از آنها در تشکیلات دولتی مرجع خاصی دارد با مراجع مراجعه میکردم و اما در قسمت عمومی منافع کشور اغلب آقایان را از خود وارد تر میدانم مخصوصاً جنابان آقایان تقی زاده - شریعت زاده - دکتر متین دفتری - دکتر معظمی - امیر تیمور - دکتر امینی - ملک مدنی - حاج - آقا رضا رفیع - صادقی - مسعودی - دکتر عبده - سزاوار و غیره و در موقع طرح مطالب و لوایح متوجه نظریات این قبیل آقایان بودم و پس از مذاکره و روشن شدن مطلب بنفع کشورم رأی مثبت یا منفی داده ام و خدایتعالی را شاهد میگیرم طبق همان قسمیکه در پشت این تریبون خورده ام که نسبت به پادشاه عادل و کشورم و فادار باشم تا کنون کوچکترین غفلتی نکرده ام و چون در قسمت اول یعنی بهبود اوضاع عمومی انتخابیه ام به نتیجه مطلوبه نرسیده ام و مدت این دوره هم به پایان رسید وظیفه خود دانستم مراتب ذیل را بر عرض مجلس شورای ملی و هیئت دولت برسانم شاید مورد توجه قرار بگیرد و خیال میکنم بنده در پیشگاه خدایتعالی و اهالی حوزه انتخابیه بر حسب وظیفه که داشتم انجام نموده و خجل نباشد.

۱ - خاطر محترم عموم نمایندگان مسبوق است شهر قزوین یکی از شهرهای تاریخی ایران و نزدیکترین شهرهای با نیت و حکم دروازه طهران را دارد و برای حفظ و بقای مشروطیت ایران از اغلب نقاط ایران بیشتر خسارت برده و تلفات داده - فداکاری کرده زیرا چه در موقع جنگ بین المللی اول و چه در موقع جنگ بین المللی دوم این شهر تاریخی از جهت موقعیت جغرافیائی که دارد مرکز ستاد قشون خارجی بوده و متعادل چه خسارات و تلفات شده و از تفصیل و توضیح آن فعلا خودداری میکنم و شاید از نظر اغلب نمایندگان محترم و هیئت دولت پوشیده

نباشد متأسفانه بجای اینکه بیشتر مورد توجه باشد از بدو مشروطیت الی حال ابدأ دولتهای وقت توجهی باین شهر نداشته اند که بصورت رقت آوری در آمده است و اگر بهمین منوال بگذرد تبدیل بیک تل مغرور خواهد شد و اینها هم برای شهر برای پایتخت و مرکز نقل مملکت خطرناک و برای ورود اجانب و متجاسر خدای نا کرده بی دروازه خواهد شد - و ذکر بیچارگی و بیکاری اهالی بدبخت آنجا هم فعلا جز صورت درد دل نتیجه دیگری نخواهد داشت و تأسف از غفلت های گذشته هیچ سودی ندارد ولی اگر از این تاریخ مورد توجه قرار گیرد با موقعیتی که در پیش است تمام بدبختی های آنجا جبران خواهد شد یعنی همانطوری که سازمان عالی برنامه با اینجانب مرقوم داشته اند (و خوشبختانه برنامه ۷ ساله هم دارد بصورت عمل در میآید) مبلغ یکصد میلیون تومان اختصاص بقزوین داده شد و اگر صیحا و بدست اشخاص درست و بصیر مصرف گردد تمام خرابی ها ترمیم میگردد و باین وجه میتوان آب کافی یا از طریق سد شاهرود یا بحر چاه های آرتزین تمام اراضی مرغوب و لم بزرع بین آبیق تا قزوین همچنین قسمت جنوبی قزوین را بصورت دهات و مزرع آباد در آورد که مصرف غله تهران نیز تأمین گردد (احست) و جاده های نیمه تمام از قزوین بتهران و از قزوین به رودبار و الموت و آبیق بطالغان خاتمه پیدا کند و تمام خیابانها اسفالت و دارای روشنایی صحیح و قسمت بهداشتی و کشاورزی آن تکمیل و خلاصه با مصرف صحیح بودجه برنامه تمام نواقص امور اقتصادی آنجا تکمیل و مخصوصاً باغستان اطراف شهر و اگر دارای آب و از حیث دفع آفات هم مورد توجه وزارت کشاورزی واقع گردد مقدار معتدلهی خشکبار برای صدور تهیه خواهد شد.

ضمناً ناگفته نماند اگر این شهر تاریخی مورد توجه دولتهای وقت واقع نشده ولی در چند سال اخیر کاملاً مورد توجه شخص اعلیحضرت همایونی بوده و از عطیه ملو کانه چاه آب تهیه و از حیث آب آشامیدنی و مشروب بودن باغات داخله شهر در رفاه بودند و همچنین از طرف سازمان شاهنشاهی دو درمانگاه در سه بلوک طالقان و الموت و رودبار تأسیس شده و در حدود یکصد و پنجاه هزار نفر اهالی کوهستانی سه بلوک نامبرده که در موقع بروز امراض مزمن برای نداشتن وسیله نقلیه سریع و جاده شوسه دست رسی بشهر نداشتند و با حال رقت آوری تلف میشدند امروز با بودن درمانگاه ها که دارای اطباء تحصیل کرده و داروی لازم در رفاه هستند و بنده در اینجا از طرف عموم اهالی شهر و سه بلوک - از توجه مخصوص شاهنشاه معجوب و سازمان شاهنشاهی سیاسی گفتم می نمایم.

سه موضوع دیگر که باید مورد توجه فوری دولت قرار بگیرد اینست که امسال محصول قزوین برای بارندگی زیاد و سرمای سخت زمستان و بهار بکلی از بین رفته یعنی پلو کات کوهستانی بوسیله سرمای سخت و بلوکات دشت که بوسیله قنوات آباد بوده و بارندگی زیاد قنوات را از بین برده و اغلب مالکین از هستی ساقط شده اند و شکایات مفسلی هم کرده اند و آری دولت چه تصمیمی گرفته بی اطلاع و فقط يك فقره شکایت انجمن شهر برای اطلاع قرار میگیرد تنها دارم دولت دستور رسیدگی داده در صورت صحت

رضایت میفرمودند و احتیاج مبرم کشور را بول و مخصوصاً اسعار خارجی برای همران و تکمیل صنایع داخلی و راه آهن تذکر دولت را طرف هتاب و خطاب قرار میدادند ما هم به پیروی از نیات و اوامر شاه صمیمانه مذاکرات و تمقیب میکردیم و ابدأ معافه کساری نکردیم اعلیحضرت فقید انصافاً در آرزوی استقامت و شهامت و یافشاری بی نظیری از خود نشان دادند و موفق هم شدند و عایدات نفت را بیش از دو برابر سنوات قبل ترقی دادند.

خلاصه بنده هر چه هستم و هر حیثیتی دارم از ایران است چطور ممکن است برای ایران خدمت را مضایقه نمایم انفسوس که عادت ندارم در مجلس از خود صحبت کنم والا معلوم میشد مصائبی که بر بنده وارد شده است نتیجه همین رویه بوده است که هر جا پالی مصالح ایران در میان بوده چه در امور داخلی و چه در مسائل خارجی هیچوقت معافه کاری نکرده ام و همیشه با جانب مانند نماینده و خادم یک مملکت قوی و مستقل مذاکره و گفتگو کرده ام و اگر بشیت الهی تابعال محفوظ مانده ام و عمری در دوره دارم عقیده ام این است که همین نیت و رویه نجات داده است بنابراین امیدوارم تا زنده هستم تغییر نخواهم کرد و همیشه برای خدمتگذاری هر قدر محظور و خطر داشته باشد در اختیار کشور خواهم بود.

نایب رئیس - فرمایشات آقای دکتر متین دقتی مربوط بصورت جلسه نبود تذکری بود. چهار نفر از آقایان تقاضای نطق قبل از دستور کرده اند (بعضی صرف نظر بکنند راهی ندارد (نماینده کاز - بنا بر این مختصر بگویند) فقط استدعا و تقاضا نمایم کخیلی زود مطالبشان را بیان کنند و هر چه میتوانند مختصرتر صحبت کنند.

نورالدین امامی - بنده اخطار نظامنامه دارم در آئین نامه مصرح است که اگر کار فوری و فوری باشد باید از نطق قبل از دستور صرف نظر شود مالا آن کارهای زیادی داریم و وقت هم نداریم.

۴- بیانات قبل از دستور آقایان:

اردلان - نخست وزیر - معتمد دماوندی لاهوتی - دکتر بقائی

نایب رئیس - خودشان اظهار میدارند که کار ایشان فوری است. بفرمائید آقای اردلان

اردلان - آقای امامی استدعا میکنم توجه کنید اگر عرض من مهم و مربوط با امور مملکت نبود اعتراض بفرمائید بنده مطابق نظامنامه حق دارم چند کلمه صحبت بکنم و البته بنا بفرمایش آقای رئیس مختصر صحبت خواهم کرد ولی بنده نمیتوانم از یک قضیه حیاتی مملکت صرف نظر کنم موضوع عرض بنده راجع بلیحه اصلاح قانون انتخابات است فردا مجلس شورای ملی عمر این دوره اش تمام میشود بنده باید بدانم که وظیفه دولت بعد از این راجع با اجرای قانون انتخابات چه خواهد بود بنده میخواهم از لحاظ یک نفر نماینده مجلس شورای ملی این موضوع را مورد بحث قرار بدهم (صحیح است) من این مختصر را عرض خواهم کرد آقایان هم استماع میفرمایند البته من نظر شخص خود را میکوم ممکن است مورد پسند و قبول آقایان نمایندگان معترم واقع بشود ممکن هم هست نشود بنده چند کلمه بطور مقدمه عرض میکنم که بسیاری از نمایندگان معترم در این

مجلس شورای ملی هستند که حسن شهرت معلی آنها بعدی است که چه اشخاص بروند رأی را بنویسند اسم آنها را خواهند نوشت چه بمانند با شخص بنویسند باز هم آنها وکیل خواهند شد ولی ما که آمده ایم اینجا در نظر گرفته ایم که اشخاص بروند خودشان رأی خودشان را بنویسند و در آن جلسه تاریخی شب ۲۳ تیرماه این ماده ششم پیشنهادی جناب آقای تقی زاده و آقای دکتر عبده و آقای حاذقی و سایر آقایان را رأی دادیم برای این بود که در قانون انتخابات بطور صریح نوشته شده است که رأی باید مخفی باشد و رأی مخفی آقایان مسبق هستند. بنده خودم یادم می آید وقتی در مدرسه درس میخواندم استاد من این شعر را بمن میگفت (کل سر جواز لاتین شاغ) پس وقتی که یک کسی بدیگری گفت رأی من را برای من بنویس این مخفی نمیتواند باشد ولی وقتی خودش نوشت رأی مخفی است بنابراین ما دو مسئله در پیش داریم با مجلس شورای ملی فردا عصری ۱۰ امشب با وقت دیگری که جلسه فوق العاده تشکیل میدهم و تکلیف قانون انتخابات را بطور مسلم معین و معلوم میکنم و یا اگر این کار را نکرد بنده از آنچه تصویب شده است یک چیز استنباط میکنم و آن این است که آن رأی که ما در شب ۲۳ تیرماه اینجا دادیم تفسیر کردیم قانون انتخابات را راجع بمخفی بودن رأی (صحیح است) بنا بر این دولت با استناد تفسیری که مجلس شورای ملی کرده «پرو سدر» انتخابات را مطابق قانون باید اینطور اجرا بکند (همه و اعتراض نمایندگان) (زنک رئیس) آقایان همه بکنند بنده آزاد عقیده خودم را بگویم (عده از نمایندگان صحیح است) شما هم اگر صحبتی دارید بفرمائید اینجا اظهار کنید

نایب رئیس - آقایان شلوغ نکنید توجه بفرمائید.

اردلان - ... آقای دولتشاهی مطمئن باشید روی سوابق خانوادگی که شما دارید از کرمانشاه انتخاب خواهد شد اجازه بفرمائید بنده بقیه عرایضم را بکنم. بنده دیگر از این موضوع صرف نظر میکنم برای اینکه آقای رئیس فرمودند مختصر عرض کنم دو مطلب دیگر هست که تقاضا میکنم آقای وزیر دارائی توجه بفرمائید. ما در کردستان یک زراعتی داریم که فقط توتونست و باید مردم کردستان از این معیشت زندگی کنند یا شما باید توتون کردستانی ها را بخرید یا باید اجازه بدهید که خودشان صادر کنند و بفروشند. دوم اینکه ما برای برق سنندج ۵۰ هزار دلار خواستیم جناب آقای آصف هم چند مرتبه این را گفتند استدعا میکنم اجازه بفرمائید این ارز داده شود.

نایب رئیس - بنده میخواستم با آقای اردلان جواب عرض بکنم برای اطلاع تمام نمایندگان هم باشد البته آقایان خودشان اطلاع دارند قانون وقتی قانون است که تمام تشریفات قانونی آن انجام شده باشد (صحیح است) قانون را برای تفسیر در مجلس نیآورده اند برای این قانون می آورند که با تمام تشریفات قانونی از تصویب مجلس بگذرد اگر این قانون تمام تشریفاتش نگردد ارزش قانونی برای دولت ندارد (صحیح است) آقای نخست وزیر بفرمائید.

نخست وزیر - عرض کنم راجع با انتخابات که دستور انتخابات داده شده بود و داده شده است و خیلی جاها هم حتی انجمن هائی انتخاب شد وقتی این لایحه آمد بمجلس برای تجدید نظر در قانون انتخابات دولت منظر بود تکلیف این قانون روشن و معین بشود ولی به نظر من که جناب آقای رئیس فرمودند تا یک قانونی مراسم و مراتب قانونیش را طی نکنند قانون نیست و دولت نمیتواند اجرا بکند (صحیح است) امیدوارم که مجلس شورای ملی فرصت پیدا بکند و تکلیف این قانون را معین بکند در هر حال دولت مصمم است که در ۱۶ مرداد امده تمام جاها انتخابات را شروع کند.

امایندگان - احست

دهقان - ما هم اختیاز سند میکنیم از فرمایشات شما.

نایب رئیس - آقای معتمد دماوندی بفرمائید خواهش دارم از آقای معتمد دماوندی که مختصر مطالبشان را بگویند.

معتمد دماوندی - موضوعی که امروز میخواستم ... آقای دهقان توجه بفرمائید. عرض کنم چون روز پنجشنبه ممکن است که بن نوبت نرسد و نتوانم فرمایشی اینجا بکنم روز آخر مجلس هم هست میخواستم عرض کنم که در اینست دو سالی که افتخار همکاری با آقایان را داشته ام اغلب آقایان یعنی اغلب قریب با اتفاق آقایان بمن منتهای محبت را داشته و دارند و این برای زندگی من و این مدتی که واقعا در مدت عمرم بهترین ایام زندگی من محسوب شده و برای بقیه عمرم هم بهترین ذخائر و گرانها ترین احساسات را با خودم از مجلس میبرم فقط میخواستم این نکته را عرض کنم که آقایان میدانند که بنده در عرض این دو سال هیچوقت روی اغراض شخصی هیچ مطالبی نگفته ام و یا یک جریاناتی اگر در مجلس پیش آمده روی اغراض شخصی اظهار نظر نکرده ام و من اگر گاهی بعضی از آقایان یک مختصر جراتی کرده ام باید اذعان کنم فقط صرفاً روی عقاید سیاسی یا عقاید دینی من بوده است که همیشه برای من محفوظ است و برای مادام العمرم محفوظ خواهند بود بنده خواستم امروز که تقریباً روز آخر مجلس تقریباً نزدیک باخر است عرض کنم که نمیخواهم از نقطه نظر اینکه پیروی از عقاید سیاسی یا دینی من میکردم از آقایان معذرت بخواهم ولی از نقطه نظر شخصی میخواهم از آقایان اگر راجع بعضی جریانات یک پیش آمده امی شده است حلیت بخواهم و استدعا بکنم که با نظر بلند همت خودشان اغراض بفرمائید (احست) بکود موضوع مختصری هم که داشتم راجع باین بود که میخواستم از جناب آقای سیاح وزیر محترم راه و آقای سعیدی معاون محترمان تشکر کنم در ایام تعطیل که برای سرکشی بندر پهلوئی تشریف برده اند عرایضی که بنده اینجا راجع بحوزه بندر پهلوئی مخصوصاً راجع بکاتال بندر پهلوئی و شن کش بندر پهلوئی و پاک کردن مرداب بندر پهلوئی از نقطه نظر حفظ ذخایر ماهی و همچنین از نقطه نظر دادن اعتبارات لازم بداره بندر پهلوئی عرض کرده بودم همه را مورد نظر قرار داده بودند و تقریباً دارد مرحله اجرا میرسد خواستم اظهار سیاستگذاری و تشکر بکنم و عرض کنم این نظریاتشان را هر چه زود تر تمقیب بفرمائید که بندر پهلوئی از وضعیت بندری و وضعیت آبرومندی که سابقاً داشته است بگذرد و مخصوصاً خواستم از جناب آقای وزیر دارائی تشکر بکنم که لطف فرمودند راجع بندر پهلوئی اعتباراتش را بفرستند و حالا هم استدعا میکنم تا زمستان نیامده که مورد تهاجم امواج خروشان دریای خزر واقع نگردیده و بقیه سد هم خراب نشده و از این راه بودجه ضعیف شهرداری بندر پهلوئی خسارت هنگفتی نرسیده است این پول برسد و مشغول تعمیر بشوند یکی هم خواستم تشکر بکنم از وزارت راه که یک مهندس جوانی بنام آقای امیر ابراهیمی که از خاندان پاک و معترم کرمان است و رئیس اداره راه فارس بوده است و از جوانان بسیار باک میباشد یک سوابق

مدتی با بنده دارند موقعیکه در بندر پهلوئی بودند این عضو بسیار بسیار باک است و متخصص در امور بندری هم بود و اخیراً بریاست اداره بندر پهلوئی ایشان را انتخاب کرده اند و فرستاده اند (صحیح است - صحیح است) و گویا هنوز هم آنجا نیامده. بنده خواستم از این حسن انتخاب تشکر کنم. ضمناً بنده راجع با امور جاری و مخصوصاً رفع قاجاق که در این چند سال آنجا پیدا شده است بنده نظریاتی دارم که اگر یک کمیسیون تشکیل بشود و آقایان تشریف بیاورند و نظریات بنده را ببینند و رسیدگی بفرمائید بنده هم آنچه که در خور قدرتم باشد راجع با امور بندر پهلوئی در بندر پهلوئی با ایشان میکنم و از هیچگونه کمکی برای پیشرفت منویات دولت و راه مردم مضایقه نخواهم کرد. این بود عرایض من.

نایب رئیس - آقای لاهوتی.

لاهوئی - تمام آقایان نمایندگان محترم مجلس شورای ملی شاهند که در این مدت دو سال دوره ۱۵ بنده نمیتوانم نطق قبل از دستور و نه در موقع طرح لوایح بعنوان اظهار عقیده وقت مجلس را بکنم (دکتر بقائی) یک قدری بلند تر بفرمائید که شنیده شود. و علت هم این بوده که برای خود دو وظیفه تصور میکردم یکی در قسمت اصلاحات حوزه انتخاباتی و دیگری در قسمت منافع عمومی کشور و برای هر دو قسمت مقتضی نمیدانستم وقت مجلس را بکنم زیرا آنچه مربوط با امور عمران و آبادی اقتصادی - بهداشتی فرهنگ و شکایات حوزه انتخابیه بود که هر یک از آنها در تشکیلات دولتی مرجع خاصی دارد با تراجیح مراجعه میکردم و اما در قسمت عمومی منافع کشور اغلب آقایان را از خود وارد تر میدانم مخصوصاً جناب آقایان تقی زاده - شریعت زاده - دکتر متین دقتی - دکتر معظمی - امیر تیمور - دکتر امینی - ملک مدنی - حاج - آقا رضا رقیع - صادقی - مسعودی - دکتر عبده - سزاوار و غیره در موقع طرح مطالب و لوایح متوجه نظریات این قبیل آقایان بودم و پس از مذاکره و روشن شدن مطلب ببقع کشورم رأی مثبت یا منفی داده ام و خداوند تعالی را شاکر میکنم طبق همان قسمیکه در پشت این تریبون خورده ام که نسبت به پادشاه عادل و کشورم وفادار باشم تا کنون کوچکترین غفلتی نکرده ام و چون در قسمت اول یعنی بهبود اوضاع عمومی انتخابیه ام به نتیجه مطلوبه نرسیده ام و مدت این دوره هم به پایان رسید وظیفه خود دانستم مراتب ذیل را بمعرض مجلس شورای ملی و هیئت دولت برسانم شاید مورد توجه قرار بگیرد و خیال میکنم بنده در پیشگاه خداوند تعالی و اهالی حوزه انتخابیه بر حسب وظیفه که داشتم انجام نموده و خجالت نباشد.

۱ - خاطر محترم عموم نمایندگان مسبق است شهر قزوین یکی از شهرهای تاریخی ایران و نزدیکترین شهرهای پایتخت و حکم دروازه طهران را دارد و برای حفظ و بقای مشروطیت ایران از اغلب نقاط ایران بیشتر خسارت برده و تلفات داده - فداکاری صکرده زیرا چه در موقع جنگ بین المللی اول و چه در موقع جنگ بین المللی دوم این شهر تاریخی از جهت موقعیت جغرافیائی که دارد مرکز استقشون خارجی بوده و متحمل چه خسارات و تلفات شده و از تفصیل و توضیح آن فعلاً خودداری میکنم و شاید از نظر اغلب نمایندگان محترم و هیئت دولت پوشیده

نباشد متأسفانه بجای اینکه بیشتر مورد توجه باشد از بدو مشروطیت الی حال ابتدا دولتهای وقت توجهی باین شهر نداشته اند که بصورت رقت آوری در آمده است و اگر همین منوال بگذرد تبدیل بیک تل مغرور خواهد شد و انهدام این شهر برای پایتخت و مرکز نقل مملکت خطرناک و برای ورود اجانب و متجاسر خدای نا کرده بی دروازه خواهد شد - و ذکر بیچارگی و بیکاری اهالی بدبخت آنجا هم فعلاً جز صورت درد دل نتیجه دیگری نخواهد داشت و تأسف از غفلت های گذشته هیچ سودی ندارد ولی اگر از این تاریخ مورد توجه قرار گیرد دوباً موقعیتی که در پیش است تمام بدبختی های آنجا جبران خواهد شد یعنی همانطوری که سازمان عالی برنامه با اینجانب مرقوم داشته اند (و خوشبختانه برنامه ۷ ساله هم دارد بصورت عمل در می آید) مبلغ یکصد میلیون تومان اختصاص بقزوین داده شد اگر صحیحاً و بدست اشخاص درست و بصیر مصرف گردد تمام خرابی ها ترمیم میگردد و با این وجه میتوان آب کافی یا از طریق سد شاهرود یا بحر چاه های آرتزین تمام اراضی مرغوب و ام یزرع بین آبی یک تا قزوین همچنین قسمت جنوبی قزوین را بصورت دهات و مزرع آباد در آورد که مصرف غله تهران نیز تأمین گردد (احست) و جاده های نیمه تمام از قزوین بزهره و از قزوین به رودبار و الموت و آبیق بطالقان خاتمه پیدا کند و تمام خیابانها اسفاته و دارای روشنائی صحیح و قسمت بهداشتی و کشاورزی آن تکمیل و خلاصه با مصرف صحیح بودجه برنامه تمام نواقص امور اقتصادی آنجا تکمیل و مخصوصاً باغستان اطراف شهر و اگر دارای آب و از جهت دفع آفات هم مورد توجه وزارت کشاورزی واقع گردد مقدار معتابهی خشکبار برای صدور تهیه خواهد شد.

ضمناً ناگفته نماند اگر این شهر تاریخی مورد توجه دولتهای وقت واقع نشده ولی در چند سال اخیر کاملاً مورد توجه شخص اعلیحضرت همایونی بوده و از عطیه ملوکانه چاه آب تهیه و از حیث آب آشامیدنی و مشروب بودن باغات داخله شهر در رفاه بودند و همچنین از طرف سازمان شاهنشاهی دو درمانگاه در سه بلوک طالقان و الموت و رودبار تأسیس شده و در حدود یکصد و پنجاه هزار نفر اهالی کوهستانی سه بلوک نامبرده که در موقع بروز امراض مزمن برای نداشتن وسیله نقلیه سریع و جاده شوسه دست زسی بشهر نداشتند و با حال رقت آوری تلف میشدند امروز با بودن درمانگاه ها که دارای اطباء تحصیل کرده و دارای لازم در رفاه هستند و بنده در اینجا از طرف عموم اهالی شهر و سه بلوک - از توجه مخصوص شاهنشاه محبوب و سازمان شاهنشاهی سیاستگذاری می نمایم.

سه موضوع دیگر که باید مورد توجه فوری دولت قرار بگیرد اینستکه اسامی محصول قزوین برای بارندگی زیاد و سرمای سخت زمستان و بهار بکلی از بین رفته یعنی بلوکات کوهستانی بوسیله سرمای سخت و بلوکات دشت که بوسیله قنوت آباد بوده و بارندگی زیاد قنوت را از بین برده و اغلب مالکین از هستی ساقط شده اند و شکایات مفصلی هم کرده اند و آب دولت چه تصبیمی گرفته بی اطلاع و فقط یک فقره شکایت انجمن شهر برای اطلاع فرستاده شد تنها دارم دولت دستور رسیدگی داده در صورت صحت

مردم قزوين اقلا اسما اهالی آنجا را از تیره مازاد معاف دارد گهرمرد بتواند امور کشاورزی خود را دائر نمایم و ارض خود را باین چند جمله خانه میمیداد تصویب لایحه املاک و گذاری با اعلیحضرت معده رضا شاه پهلوی بعضی برای آن تجرعه پیشنهادی از طرف بنده نسبت های ناروائی داده که من جمله اینکه لاهوتی خواست از پیشنهاد مزبور با تاسیبه اهالی طالقان در مازنبران و تنکابن پاورته غلغلیتری داشتند و شاید از طرف بعضی از ورته اجافاتی نسبت با آنها شده باشد درصدد تلائی برآمده اند در صورتی که چنین اظهاری با رویه و اخلاق بنده نهایت بی انصافی است و میتوانم قسم بخورم چنین فکر سخنی هیچوقت در مغز بنده نبوده و نخواهد بود و عموم اهالی قزوين و بلوکات که در مدت مأموریت متداری که هر فرد شهری و بلوکات با بنده تماس داشته و میتوانم ادعا بکنم در قزوين و بلوکات کسی نباشد که بنده را نشناسد و یا در زمان مأموریت با من تماس پیدا نکرده باشند همه شاهدند که چنین اخلاقی در بنده وجود ندارد علاوه از این اغلب ورته مرحوم خلغلیتری با بنده دوست و مورد احترام بنده میباشد و اغلب آنان هم با بنده هم عقیده یعنی مردمان تحصیل کرده و حقوقدان هستند و چگونه ممکن است در مقابل علم و حقایق و اسناد رسمی منکر باشند و خود آنان نیز شاید نظری نداشتند و دیگران که طمع بردن املاک خلغلیتری را دارند این تحریکات را کرده اند قطع نظر از مراتب دوستی بنده با آقایان خلغلیتری اهالی طالقان پس از تحولی که در زمان سلطنت رضاشاه کبیر بوجود آمد سطح فرهنگی و معلومات اهالی بقدری ترقی کرده که امروز دارای معطع ترین و مصلحی دادگستری و قضات یا کادمان و دکترها و مهندسی و لیسانسه ها و اروپا دیده ها و خلاصه نسبت سایر نقاط شبهه با طالقان بیشتر از هر جا مردمان روشنفکر دارد و امروز در حدود سه هزار خانوار اهالی طالقان در تهران ساکنند و در مقامات علمی و قانونی و کارهای حساسی هستند و همه آنها با سایر افراد و ساکنین شمال بستگی دارند نوها اهالی طالقان بحق خود قانع و هیچوقت بحق دیگران تجاوز نکرده و از دفاع حقوق حق خود هم عاجز نیستند البته این اظهارات و تبیینات از طرف کسانست که تعداد آنان از ده نفر تجاوز نیکند که از ابتدای دوره ۱۵ تا حال روی رقابت سیاسی با بنده مبارزه میکنند اجازه فرمائید چون نسبتهای ناروائی به بنده داده اند بنده چون يك نماینده ساکن آن محل بودم و امروز هم آخر مجلس است استدعا میکنم توجه فرمائید من میخواهم چند کلمه درددل بکنم و مرخص بشوم عرض کنم جمعی گفته اند فلانی از اهل قزوين نیست و ایشان را کسی در قزوين نمیشناسد من میخواهم از هیئت دولت و مقامات حساس بخورم که این خبر صرفاً از ناسبه چند نفر حق باز که با تشکلات در آنجا باجه کیفیتي املاکی بستم آورده اند و حالا آمده اند خوششانرا از اشرف قزوين سرفی میکنند و حالاهم در نظر دارند که نوکرهای خودشانرا در اینجا بفرستند که بیایند آن تقاضای را که دارند اجرا بکنند و فقط این اشخاص آمده اند این حرفها را زده اند بنده اهل طالقان هستم و طالقان قسطنطنیه اعظم حوزه انتصابی قزوين را تشکیل میدهد و محاکم يك خانواده ملی را دارم و تمام آنها در نهایت طلاقتی نسبت به بنده زلی

داده و همینطور بنده در تمام دوره تصیلاتم در قزوين بوده و در موقع استعفاءم دولت هم مأموریتم یکمرتبه ۹ سال و یکدفعه ۵ سال در قزوين بوده و در تمام شدايد هم با فامیلهای محترم قزوين بنده فداکاری کردم و از اصلاح آنجمله چگونگی خودداری نکردم اگر توجه فرمائید بنده عرایضم را خیلی کوتاه میکنم (دکتر بقائی - فرمائید همه حاضرند شما یکدفعه هم صحبت نکرده اید در مجلس همه حرفها بتان را بزنید) همه خانواده های محترم قزوين شاهد جریان کار من بوده اند و آنها میدانند که من در قزوين چه فداکاری کرده ام. فرد فرد اهالی قزوين و بلوکات بنده را از صمیم قلب خواهان هستند و این حرفها بیکه آقایان میکنند تمام بر بربط است و بنده از مقامات حساس دولت تقاضا میکنم باین موضوع رسیدگی کنند و به بیئت در آنجا وضعت بنده چطور بوده بنده نبخوام این حرفها را بزنم و در این موقع حساس که لایحه نفت مطرح است و بایستی وقت مجلس را برای این مطلب مهم بر گذار کرد بنده هم چون غرضی نداشتم این کلمه را بنده مختصراً توضیح دادم و نسبت بمحصل امسال که مخصوصاً باید مورد توجه جناب آقای گلشایان واقع شود بنده از ایشان خواهش میکنم باین قسمت توجه کنند (احسن).

نایب رئیس - آقای دکتر فلسفی - بنده خیلی باختصار عرض میکنم.

دکتر بقائی - تغییر مفصل فرمائید.

دکتر فلسفی - مجلس شورای ملی از ششم مرداد تعطیل و دوره آقایان خاتمه پیدا میکند و فترتی پیش می آید که معلوم نیست کوتاه یا طولانی خواهد بود در حال آنکه که بتجربه ثابت شده است وجود و حضور مجلس اگر خیلی نافع واقع نشده است از خیلی مضرات جلوگیری نموده است و اگر از طریق مجلس و بوسیله مجلس آنطور که باید مصالح ملت ایران تأمین نگردیده است ولی بوسیله مجلس و از راه مجلس از خیلی عدم مصلحتها جلوگیری گردیده و مخصوصاً در مقابل تقاضای غیر مقبول اجانب مجلس بوده است که دست ببرد بسپه آنان زده است در حال اکنون که دو روز دیگر این مجلس را ترک میکنم بسیار خوشوقتیم از اینکه در رأس این مملکت شخص اعلیحضرت همایونی قرار گرفته اند که واجد تمام صفات و خصائل عالی مملکت داری میباشد و بنده خیال نمیکند در این خصوص محتاج بتوصیف و توضیح باشم و مخصوصاً با توقف و اطلاع کاملی که شخص ایشان از اوضاع و احوال مملکت دارند و علاقه تاملی که با اصلاحات و رفاه و آسایش مردم مینول میدارند ملت ایران امیدوار است که در سایه توجهات پادشاه عظیم الشأن خود به کمال ترقی و تعالی و سعادت برسد.

اما اینرا باید متذکر بود که بعد از شهریور ۱۳۲۰ متأسفانه بلل زیادی وضع ما رو بقرقرافت و در اینصفت بواسطه عواملی از جهت اقامت قشون خارجی و معایب و مضراتی که از این توقف با توجه نمود داشتن رجال شایسته و لایقی که بتوانند از موقعیت و زمان استفاده نمایند نداشتن نقشه اقتصادی و آشتنگی وضع مالی مملکت نبودن وضع ثباتی در مجلس و در نتیجه عدم ثبات دولتها بدتر از همه مدبرشان افراد ملت ایران تمام اینها سبب شده که رشته امور مملکت از هم گسیخته و يك بی نظمی و بی ترتیبی در تمام شئون

ظاهر گردیده کلیه امور از مجاری خود منحرف شد بطوری که آثار آنرا امروز در تمام مراحل اجتماعی خود مشاهده مینمائیم و نتیجه بیشتر از آنچه را که از زمان اعلیحضرت فقید در راه اصلاحات پیش رفته بودیم از دست دادیم و بدبختانه بعد از آنهم که خیلی از این علل و موانع مرتفع گردید باز هم نتوانستیم در هیچیک از شئون پیشرفت نموده و بالا اقل وضع سابق خود عود نمائیم و در نتیجه باید اعتراف کرد که امروز گرفتاری و سختی و مصیبت مردم ایران فوق العاده زیاد و از حد تصور خارج است زیرا اگر بگوئیم که ده میلیون جمعیت این مملکت بکلی فاقد تمام وسائل حداقل زندگی است گمان نمیکند اغراق گفته باشم و اگر اقرار کنم که بیش از نصف مردم این مملکت از فرهنگ عاری و حتی سواد نوشتن و خواندن را ندارند و در نتیجه بی فرهنگی در منتهای ضلالت و گمراهی بسر میبرند گمان نمیکند اشتباه کرده باشم و اگر بگوئیم که بهداشت ندارند و گرفتار انواع و اقسام بیماری های مختلف هستند و مانند برک خزان بزمن ریخته میبرند و هیچگونه ارزشی در حیات برای آنها قائل نیستند گمان نمیکند حقیقت را بیان کرده باشم و اگر بگوئیم که از نظر استمرار معاش برای قوت لایموت و ستر عورت خود معطلند و در منتهای استیصال و پریشانی و فلاکت و بدبختی بسر میبرند خیال میکنم راه مبالغه نییوده ایم.

پس ملت ایران در يك وضعی قرار گرفته است که احتیاج مبرم و عاجلی بتوجه و اصلاحات دارد.

شخص اعلیحضرت همایونی در اینصفت منتهای حسن نیت و علاقه و توجه را همیشه اظهار فرموده اند و حتی از تقویض هستی خود در راه بهبود وضع ملت ایران مضایقه ننموده اند.

مؤسسات خیریه مانند سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی شیر و خورشید هر کدام بوسیله خواهران والا تبار شاهنشاه با کمال جدیت و علاقه اداره میشود و بدرماندگان و ضعفا کمک میکند.

برنامه هفت ساله در تحت سرپرستی والا حضرت شاهیور عبدالرضا با منتهای درایت و علاقه و حسن نیت اداره میگردد و از اینکه هر يك از افراد خاندان پهلوی مصدر خیر و برکت میباشد موجب کمال شکر گزاری ملت ایران است. اما بنده يك نکته را میخواهم عرض کنم و خیال میکنم در این موقع که باید اصلاحاتی در این مملکت شروع شود این عرض بنده حائز کمال اهمیت میباشد و آن این است که یکعده از رجال و اصلاح طلبان این مملکت چه در دولت و چه از خارج باید صدیقانه از منویات شاهانه پیروی نمایند باید آنها مقاصد و نیت شخصی ایشان را صمیمانه از قوه قهر قائل بیاورند. این اشخاص باید خیر خواه ملت و مملکت و دارای تجارب و سوابق روشن باشند باید از غرض و نظریات شخصی و از هر گونه خودخواهی و خود پرستی بدور باشند.

باید با فضیلت و متقی و خدا پرست باشند و بپیر از ملک و ملت هیچ چیزی را در نظر نداشته باشند الان انتخاب و تقویت این قبیل اشخاص با شخص اعلیحضرت همایون شاهنشاهی است و بدون اعلان نظر و تدقیق در این موضوع هیچ اصلاحی در این مملکت ميسر نیست.

معایب و علل و نواقص مملکت ایران بر همه واضح است لکن آنچه که فعلاً مشکل بنظر میرسد

راه چاره اصلاح آن میباشد. آنچه که امروز ثابت شد موجب اینهمه تباهی و فساد گردیده است و آنرا در واقع علت العلل خرابی این مملکت میدانند این بوده است که تاکنون امور بردار شایسته و لایق و باصلاح کار بکاربران سپرده نشده است تناسب اشخاص در کار رعایت نگردیده - تقوی و فضیلت سوابق و تجربه در پیشرفت امور مؤثر نبوده است میگویند هیچ چیز بیشتر از این در ارکان مملکت تزلزل وارد نمیآورد که کار های بزرگ باشخاص کوچک و نامتناسب سپرده شود و اشخاص بزرگ را بکار های کوچک بکارند و بقرینه بسه منبانی هر اصلاحی باید از اینجا شروع شود و مخصوصاً در مملکت برای اصلاحات اول باید در جستجوی مردمان ذصلاحیت بود. زیرا ملت ایران چه از نظر منابع طبیعی و ثروت خدادادی و چه از نظر استعداد فطری مستعد همه گونه پیشرفت و تکامل است و وسایل ترقی و تعالی و ترفیه و آسایش این ملت از هر جهت در این سرزمین وسیع و غنی فراهم است فقط آنچه که ما امروز بآن از هر چیزی بیشتر احتیاج داریم مردان شایسته و اصلاح طلبان بی غرض است که بتوانند نیت شاهانه را اجرا نمایند (احسن) این عقیده شخص بنده بوده است که در بی فرصت بودم که عرض کنم ولی چون مجلس دارد ختم میشود خواستم بعنوان نطق قبل از دستور بعضی برسایم اما يك مطلب دیگری است که راجع بحوزه انتخابیه بنده است و آن اینست که ششماه است که گران فرماندار ندارد و آن گران یکی از شهر های بسیار مهم و حساس است گران يك منطقه مرزی بسیار مهم است و سابقاً هم اشخاص فوق العاده مثل سیه سالار و علاء الدوله همین آقای سردار فاخر و حاج عزالمالك اردلان و اینها فرماندار آنجا بوده اند ولی الان ۶ ماه است که تمام کارهای گران را کسانند بکلی وضع آشفته ای پیدا کرده است و بسیار وضع بدی پیدا کرده است وضع آنجا بدتر و لا یوصف است. من نمیدانم چه بگویم. نتیجتاً توصیف کنم که چگونه است بخشدار کرج متصلی فرمانداری آنجا است. آقای وزیر کشور شخص جنابعالی هم تصمیم داشتید که يك فرماندار ذیصلاح و شایسته ای آنجا بفرستید و این فرماندار يك آدمی باید باشد که رئیس شهر بانی آنجا از او تمکین داشته باشد. رئیس دارائی آنجا از او تمکین داشته باشد رئیس دادگستری آنجا از او تمکین داشته باشد و يك وضعی در آنجا باشد که تناسب با وضعیت آنجا داشته باشد. فرماندار هر شهری باید جنبه شیخوخت در میان رؤسای ادارات داشته باشد و نباید يك عضو کوچکی که دستش برای ۵ تومان بیش آنها دراز است و شب سرقار میزند نوبی گوشش این نمیتواند فرمانداری آنجا را اداره کند من شخصاً هیچ نظری ندارم و بشخص جنابعالی هم ارادت دارم و مجلس هم فردا پس فردا تمام میشود و نمایندگی ما از بین میرود و من هیچ مسئولیتی سوگند که در حدود سی نفر از آقایان و کلا هنوز ندارم هیچ علاقه ای هم بنمایندگی ندارم و شاید هم هم زیاد دارم در دوره ۱۵ که خیلی اشخاص سن فشاری آوردند چه در اینجا و چه در محل که من نماینده بشوم و من قبول نمیکردم (صحیح است) آقای سید هاشم وکیل شاهدند آقای صادقی شاهدند آقای سردار فاخر حکمت هم شاهدند (صحیح است) بنابراین من هیچ علاقه ای بنمایندگی ندارم ولی

وظیفه خود میدانستم که در این روز های آخر مجلس این را اینجا عرض کنم شما هر چه نظرتان باشد من این نظر را دارم که يك فرماندار شایسته، لایق، استخواندار انتخاب کنید و بفرستید که بتواند امور آنجا را اداره کند نظر شخصی را در امور مملکت راه دادن بسیار بد است من از جنابعالی تقاضا دارم يك فرماندار لایق برای آنجا تعیین کنید و بفرستید.

نایب رئیس - آقای مکی.

دکتر بقائی - بنده اختصار نظامنامه ای دارم.

حاذقی - بنده هم اختصار نظامنامه ای دارم.

نایب رئیس - فرمائید.

حاذقی - طبق ماده ۴۳ آئین نامه مجلس از وظائف کمیسیون بودجه تصویب لایحه بودجه دولت و متمم بودجه بوده است کمیسیون بودجه بوظایف خودش عمل کرده و خوشبختانه مجلس شورای ملی هم لایحه بودجه دولت را بعد از شش هفت سال برای اولین مرتبه تصویب کرده است و حالا بمصادق الاکرام بالاتمام باید لایحه متمم بودجه دولت را هم تصویب بکنیم که کار دولت فلج نباشد و من استدعا کردم که آقای وزیر دارائی هم در مجلس این موضوع را بخورند که مطرح بشود.

وزیر دارائی - بعد از لایحه نفت.

باتماقلیچ - جناب آقای رئیس بنده هم اختصار نظامنامه ای دارم.

نایب رئیس - فرمائید.

باتماقلیچ - الان رده روز است که ماده واحده ای بامضای عده ای از نمایندگان محترم برای استخراج معادن ایران با قید دو فوریت تقدیم مجلس شده و معلوم نیست که چرا قرائت نشده و رأی نسبت بآن گرفته نشده است بنده تقاضا دارم از مقام ریاست که این را مطرح فرمائید شاید سه دقیقه بیشتر هم وقت مجلس را نمیکرد. تقاضا میکنم این قرائت بشود و رأی بدو فوریت را از آقایان نمایندگان بگیرند.

نایب رئیس - در موقعیکه وقت بشود رأی گرفته میشود.

باتماقلیچ - دیگر وقت پیدا نمیشود جناب آقای رئیس.

دکتر بقائی - بنده اختصار نظامنامه ای دارم.

باتماقلیچ - جناب آقای رئیس بنده تقاضا میکنم این تقاضای بنده را برای آخرین دفعه قبول فرمائید.

نایب رئیس - آقای دکتر بقائی فرمائید.

دکتر بقائی - عرض کنم يك توضیحی است که بنده دو دفعه دیگر هم در همین مجلس تذکر دارم و حالاً موقع خیلی مناسب و لازم است برای این تذکر تذکر من راجع به ماده ۱۱ نظامنامه است راجع براسم سوگند که در حدود سی نفر از آقایان و کلا هنوز قسم نخورده اند و يك موضوع بسیار مهمی مثل موضوع نطق مطرح است و باید راجع باین رأیها داده شود بنده میخواستم از مقام ریاست تقاضا کنم که دستور فرمائید در تنفیسی که داده میشود هیئت رئیسه تشکیل بشود و مطابق نظامنامه آقایانی که قسم نخورده اند قسم بخورند تارائی را که میخواهند بدهند بخورند

قسم داده باشند (آزاد - این اعتراض وارد است آقای رئیس) اینرا بنده میخواستم تذکر بکنم يك موضوع دیگر هم هست که بنده راجع باین موضوع هم گرا را تذکر دارم ولی در این موقع لازم است که عده حاضر در مرکز ۹۲ نفر و این غلط است است عده یکمده در این مجلس حاضر هستند که اسمشان جزء غائب است و جزء کسانی است که در شهرستانها ثبت شده اند بنده تقاضا میکنم مقام ریاست دستور فرمائید اسامی عده حاضر در مرکز قرائت بشود که معلوم بشود صحت عرایض بنده چطور است و تا بلو را هم درست کنید چون این برای رأی اسباب اشکال خواهد شد و این خلاف قانونهایی هم که تا بحال اتفاق افتاده است که این لایحه بکمیسیون خارجه نرفته. بکمیسیون بودجه نرفته. در غیر موقع چاپ شده. در غیر جایگاه مجلس چاپ شده اینهم يك چیز دیگری است که اضافه میشود باین ایرادات.

نایب رئیس - راجع بقسم اغلب آقایان در هیئت رئیسه تشریف آورده اند و قسم هم خورده اند فقط شاید در حدود سه نفر یا چهار نفر هستند (دکتر بقائی - بیشتر هستند) و راجع بتابلو هم که فرمودید هیئت متصدی که مشغول اینکار است نهایت دقت را میکنند.

دکتر بقائی - نه آقا این چند نفری را که من عرض کردم همین دو روز آمده اند و اضافه نشده است.

نایب رئیس - فرمائید آقای مکی.

باتماقلیچ - جناب آقای رئیس رأی بفوریت آن طرح بطور شد؟

دکتر بقائی - خوب اینرا طرح کنید این دو فوریت چه عیبی دارد؟

نایب رئیس - آقای دکتر بقائی این دیگر تکلیف من است. ملاحظه فرمائید شما دارید در وظایف من دخالت میکنید (چشم دخالت نمیکند.) اجازه بدهید تا بنده يك تذکره هم باقای عدل عرض کنم در آئین نامه جدید چهار نفر بیشتر نمیتوانند نطق قبل از دستور بکنند و جنابعالی نفر پنجم و آقای قبادیان نفر ششم اسم نوشته اند بنابراین با قبادیان نوبت نمیرسد.

دکتر بقائی - مجلس میتواند اجازه بدهد. آقای قبادیان حرفهای حسابی میخواهند بزنند ممکن است ایشان اجازه بدهید آقای عدل هم میخواهند يك چیزهای لازمی بعضی برسایند.

نایب رئیس - آقای دکتر بقائی من از شما استدعا میکنم.

قبادیان - اتفاقاً بنده دو سه موضوع بسیار لازم داشتم که میخواستم بعضی برسایند حالا اگر اجازه فرمائید نوبت بنده بداند برای جلسه بعد.

نایب رئیس - آقای مکی.

۳- بقیه مذاکره نفت

مکی - عرایضی را که بنده راجع بقرارداد نفت ایران وانگلیس و همچنین راجع بواداعاقی در این جا عرض کردم و نیز عرایضی را که بسمع آقایان محترم ایراسان تمام اینها ادعا نامه است که از طرف ملت ایران بر علیه شرکت نفت ایران و انگلیس تدوین میشود و من امیدوار هستم مثل آزاد دنیا که مدعی هستند از ملل ضعیف پشتیبانی میکنند بستن این ادعا نامه وقتی رسیدگی کنند و ببینند باین ملت مستعدیبه

تا چه اندازه و تا چه حدود ستم شده است و برای گنجانیدن این قرارداد در تحت چه شرایط و باجه اتسفر فشاری در این مجلس مطرح کرده اند و دیشب بنده هراضی کردم راجع بخیا بان اسلامبول بیرون که آمدم چند نفر را هم پشت در مجلس زده بودند با اینکه تظاهر هم نکرده بودند فقط دورهم جمع شده بودند و ابراز احساساتی میخواستند بکنند این بقیه بنده شرط آزادی و دمو کراسی نیست همانطور که دیشب عرض کردم يك مردم زنده بایستی ابراز احساسات بکنند خواه مخالف خواه موافق حالا اگر موافقی ندارد نبایستی با سر نیزه کردن مخالفین رازد . در دوره استبداد قراردادی بین زری و دربار وقت راجع به تباکو منعقد شد و ملت ایران در آن دوره پر مشقت و دورهای گزنجبر استبداد بر گردن افراد این مملکت بوده توانستند مانع این تظاهرات بشوند و بالاخره همان تظاهرات آن قرارداد ننگین را از بین برد ما باید بدانیم که اگر فشاری در کار باشد هیئت حاکمه ایران زودتر در زیر این فشار از بین خواهد رفت باید حق آزادی و اظهار عقیده با افراد ملت داد زیرا ملت های آزاد دنیا که در سایه آزادی و دمو کراسی ترقی کرده اند میدانند که :

هزار بار بود به ز صبح استبداد
برای دسته یا بسته شام آزادی
یکی از قضات صبح جلو چایخانه ایستاده بود
پاسبان باو میگردد آقا متفرق بشوید او از من
سؤال کرد که من یکتفری چگونه متفرق بشوم من
بشوخی باو گفتم که مثل روزنامه آقای دکتر بقائی
به رأی مجلس و گذاریم یکتفری به بنیم یکتفری بطور
باید متفرق بشویم . اکنون رسیدیم سر مطلب تا قسمت
هفتم را دیشب عرض کردم حالا بقیه آنرا بر عرض
میرسانم . هشتم - طبق ماده ۱۶ قرار داد جدید
شرکت تهجد مینماید

۸ - طبق ماده ۱۶ قرار داد جدید شرکت
تهجد مینماید که حد اعلائی منتج بودن و صرفه جوئی
را نسبت بمحصول بدست آمده مراعات نماید و ضمناً
بصورت امر مسلمی ذکر میشود که کمیانی صنعتگران
و مستخدمین فنی و تجاری خود را با اندازه ای که اشخاص
ذیصلاح و با تجربه در ایران یافت شود از افراد ایرانی
انتخاب خواهد نمود و حال آنکه ضمن قرارداد اداری
تهجد شرکت منحصر به بکار گماردن کسار گران
ایرانی بوده است ولی در اجرای مفاد این تهجد نیز
شرکت بعد اعنی منافع حقه ایران را با استفاده
از طرح ناصحی که بر خلاف نص صریح قسمت
سوم ماده بالا متأسفانه توسط دولتهای وقت تهیه
شده و بشرکت ابلاغ گردیده است یا بمال نموده است
توضیح اینکه ضمن بند ۳ ماده بالا قید شده است
« که طرفین موافقت مینمایند در اینکه طرح عمومی
مطالعه و تهیه نمایند که بر طبق آن هرسال و مرتباً
مستخدمین غیر ایرانی را تقلیل داده و بجای آنها بطور
تصادفی در کوتاه ترین مدت ممکن از اتباع ایرانی
بگمارد»

گو اینکه طرح تنظیم شده را يك سند سری
تلفی نموده و وزارت دارائی این سند را در اختیار
علاقه مندان به بررسی این موضوع نگذاشته است ولی
تا آنجا که، تول اشخاص مطلع میتوان اطمینان داشت
طرح مربوط نوعی تنظیم شده است که شرکت با
پیروی از آن اقل بر حسب ادعای خود شرکت بجای

اینکه طبق صریح بند ۳ ماده بالا که عیناً بر عرض
آقایان رسانیدم مرتباً بطور تصاعدی از تعداد کارمندان
خارجی خود بکاهد درست برخلاف آن عمل نموده
و با وجود افزایش تعداد کارمندان و کارگران ایرانی
کدر شرکت مشغول انجام وظیفه بوده اند و آن خود
نتیجه مستقیم افزایش میزان محصول استخراجی شرکت
از شش هزار تن در سال ۱۹۳۲ به ۲۱۵ هزار تن در سال
۱۹۴۷ بوده است از تعداد کارمندان خارجی خود تنها
نکات بلکه تعداد آنها افزایش نیز یافته است
برای اینکه صحت این مدعا را ثابت کنیم با
متوجه ساختن آقایان بمفاد عبارت بند ۳ ماده ۱۶ که
قسمتی از آنرا مجدداً تکرار میکنم .

« که بر طبق آن هرسال و مرتباً مستخدمین
غیر ایرانی را تقلیل داده و بجای آنها بطور تصاعدی در
ایران را تقلیل داده و بجای آنها بطور تصاعدی در
کوتاه ترین مدت ممکن از اتباع ایرانی بگمارد»
و سپس بر عرض آقایان میرسانم که طبق آمار
بدست آمده از منابع شرکت نفت تعداد کارمندان
خارجی شرکت که طبق مفاد بالا بایستی بطور تصاعدی
و در کمترین مدت بوسیله افراد ایرانی جانشین شوند
از ۱۹۰۰ نفر بطور متوسط در سال ۱۹۳۳ مرتباً بالا
رفته و در سال ۱۹۴۶ این تعداد به ۴۱۱۳ نفر بالغ
شده است یعنی بجای نقصان تصاعدی بمیزان یکصد و
شانزده درصد افزایش یافته است .

آقای ساعد در مقابل این حقیقت غیر قابل انکار
که بطور وضوح با مفاد متن امتیازنامه متضاد است شما
و دولت شما که بقول خودتان از طرف مجلس مأمور
شده اید تا نسبت باستیفای حقوق ملت ایران با شرکت وارد
مذاکره شوید بفرمائید چه کرده اید و چگونه جرأت
میکنید که پشت این تریبون آمده و به تبعیت از دوستان
شرکت نفت خود با تفسیرهای کج و معوج آیین نامه
مجلس شورایی که مسلماً از حدود اختیارات شما
خارج بوده است در صدر بر آئید کرده اند نماینده ملت
را با محدود کردن مدت صحبت بسته و نگذارید این
تصصیرات دولت شما در پیشگاه نمایندگان مجلس
شورایی مطرح و با اطلاع کلیه افراد ملت ایران برسد
من این تصصیر وزیر دارائی و بنا بر این دولت شما و
خود شما را که این طرز کار کردنتان بوده و آن
توقعات بیجاینتان است بنام ملت ایران توییح و اعتراض
وازد دولت شما راجع باین تصصیر و عدم انجام وظیفه
محوه که سالیانه حد اقل معادل چهار میلیون لیره ارز
باین کشور زیان وارد میآورد استیضاح میکنم و قهراً
خواستارم که اقدامات خود را در این زمینه برای اطلاع و
فصاوت مجلس و ملت ایران بر عرض مجلس برسانید .
حال اگر بآمار کارمندان بالا رتبه ایرانی مراجعه
نمائیم ملاحظه میکنیم که تعداد آنها از ۲۲ نفر در
۱۹۳۳ به ۱۷۶۵ نفر در سال ۱۹۴۶ افزایش یافته
و تعداد کارمندان دفتری ایرانی از ۳۴۱ نفر در سال
۱۹۳۳ تا ۱۵۰۰ نفر برای سال ۱۹۳۸ ترقی یافته
و سپس منظمأ رو بمقتضای رفته و در سال ۱۹۴۶ به
۸۵۲ نفر تقلیل یافته است و در صورتیکه جمع تعداد
کارمندان بالا رتبه و کارمندان دفتری ایرانی را
در نظر بگیریم مشاهده میشود که تعداد تقریباً منظمأ
از ۳۶۳ نفر در ۱۹۳۳ تا ۲۶۱۷ نفر در ۱۹۴۶
افزایش یافته مگر در سالهای جنگ که از ۱۹۳۹
تا ۱۹۴۳ که جمع بالا نسبت بمتعدد کل کارمندان در
سال ۱۹۳۸ نقصان یافته است .

بنا بر این حتی نسبت با افزایش تعداد کارمندان
ایرانی که ظاهراً متن موافقت نامه را با تفسیر غلط
مشمول آن نموده اند نیز اصل افزایش تصاعدی مراعات
نگردیده است .

آقایان ملاحظه فرمائید که این ماده که بنفع
ایران بوده است تا چه اندازه شرکت بر خلافش
رفتار نموده است و وزیرای ما نیز ضمن موافق
از هر چیز صحبت نموده اند جز از این حق مسلم
پایمال شده .

و آنوقت هم با گردن بلند اینجا آمده و اظهار
میدارند که دولت تا آنجا که در حیطه توانا پیش
بوده است در استیفای حق ایران یا فشاری کرده
است .

اگر این اظهار را حقیقی فرض نمائیم بحث
در موضوع بالا نشان میدهد که دولت با این اظهار
به ناتوانی و بیچارگی خود اقرار نموده و در نتیجه
برای مجلس ایجاد تکلیفی نموده است و اگر نمایندگان
حقیقه علاقمند بحفظ حقوق ملت ایران در موضوع
نفت مینمایند بایستی پیشنهاد رأی اعتماد بدولت نموده
و با اظهار عدم اعتماد آن را ساقط کنند تا دولت
توانائی بسر کار آمده و لذا کرات با شرکت بمنظور
استیفای حق دولت ایران وارد مذاکره شود .

۹- موضوع دیگری که میتوان بعنوان برتری قرارداد جدید
شمرد موضوع وضع مقرراتی طبق ماده ۱۹ قرارداد جدید
دایر به تعیین قیمت فروش بنزین و نفت و مازوت
تهیه شده از نفت ایران در داخل کشور میباشد بنده
دیروز خیلی متأسف شدم وقتی که جناب آقای
گلشایبان فرمودند که ما خودمان خواستیم تمهید کنیم
(گلشایبان - وزیرای وقت خواستند) همان را
عرض میکنم من خیال میکنم در آخر وقت هم زیر
چنین قرار دادی نبرفتند خود آقایان میدانند فشار
بوده است حالا اگر وضع بین المللی آنروز طوری
بوده است که دولت ایران را و بالاخره رضا شاه
را مجبور کرده باشد ولی من اطمینان دارم که وجدان
هیچکدام آنها از روی راحتی و آرامش این قرار
داد را امضاء نکرده که اینها اگر آقایان وجدان
خودشان مراجعه کنند هیچکدام از روی آزادی و
آرامش این قرار داد را بمجلس نیاوردند که اینها
شنبه ام که خود جناب آقای گلشایبان در آن
جلسه ای که در وزارت خارجه تشکیل شده بوده است
که بنده افتخار حضور نداشتم در گزارشی که آقای
وزیر دارائی بجناب آقای نخست وزیر نوشته اند
اقرار میفرمایند در آن گزارش ایشان مصلحت انعقاد
چنین قرار دادی را نیدانند من نیدانم (وزیر
دارائی - تکذیب میکنم) همه آقایانی که آنجا
بوده اند میگویند این طور بوده که خود وزیر
دارائی چنین گزارش میدهند حالا چه فشاری وارد
شده است که مجبور است خدا میداند (دکتر
اقبال - فشار نبوده) آقای دکتر اقبال که میفرمایند فشار نبوده
اگر الان بوجدان خودشان هم مراجعه کنند و يك
دستگاهی باشد که منعکس بکند آنچه را که در قلب
ایشان هست قلب ایشان هیچوقت اجازه نمیدهد که
چنین قراردادی بسته شود و اینطور حقوق ملت ایران
تضییع شود ما همه مان ایرانی هستیم و باید حفظ
منافع اتباع ایرانی را تا آنجائی که بقیت جانمان
تمام میشود بکنیم اگر یکتفری مدافعه و مسامحه را
کنار بگذاریم میتوانیم به بدبختی های ملت ایران

خاتمه بدهیم بهر حال بنده خواستم عرض کنم که بیان
آقای گلشایبان در جلسه دیروز بقیه بنده صحیح نبود
زیرا این بیان را باید نماینده شرکت نفت بکنند نه
نماینده دولت و ملت ایران نماینده دولت و ملت ایران
بایستی حق ملت ایران را بگیرد و بیان ایشان کدر
آنروز ما این قرارداد را حاضر به تمهید بودیم و
مدتش را افزودیم بقیه من بر خلاف واقع است
و نه شاه آنروز و نه وزیرای آنروز هیچکدام قسم
میخورم که با رضا و رغبت این قرار داد را امضا
نکردند که اینها تا اکنون ملت ایران و مجلس شورای
ملی ایران راجع باین قرارداد امضائی ننموده است
و این نوع قراردادها اگر بر فرض معال از تصویب این
مجلس بگذرد از تصویب افکار عمومی و ملت ایران
و آنتهاییکه وطنپرستی شمارشان است نگذشته است
حال برویم سر مطلب

فایز رئیس - آقای مکی چقدر دیگر
طول میکشد .

مکی - یکساعت دیگر طول میکشد شاید .
بنده چیز اضافه ای ندارم همین داد داشت ها را آوردم بنده
صبح هم حضور آقای رئیس عرض کردم ممکن است
کیف را بدهم دست شما و با همین چند تا کاغذ کار
دارم بنده بامخوام از نمایندگان محترم از همکاران
عزیز خودم که دو سال افتخار ارادتندی و دوستی
آقایان را داشته ام و در حقیقت این جلسات یکجلسات
تودیه ای است که دیگر ما از این همکاری شایسته نصیب
باشیم بنده خودم را عرض میکنم این است که استعفا
میکنم همانطوریکه عرض کردم اینها مفاد و مدارک و
اسناد و ادعا نامه ملت ایران است بر علیه شرکت نفت
دقت فرمائید که اینها باید در آتیه این مملکت مفید
واقع شود اگر آتیه بنده از بین میرود سعادت و آتیه ام
را فدای ایران میکنم ایران سعادت مند و سر بلند بماند
من خدا میدانم در این چند روزه شبی دو ساعت
نخواستیم با حال کسالت و شب با حال تب بودم من
جملات را نمیتوانم بخوانم چشم سیاه شده اینقدر
خودم را در شکنجه و فشار گذاشتم شاید بتوانم بمملکت
و ملت که من افتخار يك فردش را دارم خدمت کرده
باشم و همه آقایان هم اگر بقلب خودشان مراجعه
کنند میدانند که من در این چند روز چقدر
از خود گذشتم و تا چه حد در انتحار سیاسی خود تعجیل
میکنم نفت و سیاست نفت همه آقایان میدانند که چقدر
قوی است بقدری قوی است که فتنسول امریکارا در
ایران میکشند امیرری در ایران میکشند برای اینکه
میخواستند از قرار دادی که در ایران بسته شده بوده
است امریکائی هاهم استفاده کنند یا در دنیا چقدر
سلاطین تاج و تخت هایشان برای نفت از بین رفت ولی
بگذارید این ادعای نامتنظیم شود و در اوراق رسمی
مجلس شورایی ایران باقی بماند تا آنتهایی که در
دنیا مدعی آزادی و دموکراسی هستند در خود انگلستان
که البته در مملکت خودش آزادی دارد من اطمینان
دارم که در انگلستان آزادی بتمام معنی حکومت
میکند آنها بهر حال خودشان که فداکاری میکنند احترام
میکذارند من معتقد هستم که باید بکسانی هم که برای
مملکت خودشان میخواهند فداکاری کنند احترام بگذارند .

الف طبق ماده ۱ امتیاز جدید کمیانی
یعنی شرکت و شرکتهای تابعه اعم از شرکت های
تابعه ای که در زمان عقد قرارداد یعنی سال ۱۹۳۳

وجود داشته اند و باین ۱۹۳۳ تا با امروز بپیل شرکت
و باقتضای مانورهای او تشکیل گردیده و با بالاخره
آنچه شرکت تابعه که بعداً باقتضای موقع برای
استفاده بیشتر از این دیزی در باز و ایجاد خسارت
و فقر بیشتری برای کشور ولی بنفع شرکت یادولت
انگلستان تشکیل خواهد گردید دارای حقوق و مزایایی
است که طبق آن شرکت با آنتهمه تفسیرات ناروا و
غلط خود میتواند دولت و ملت ایران را از حق ایجاد
هر گونه مؤسسه یا شرکت یا کارخانه برای استفاده
از مواد نفتی که حتی کمیانی بدلیلی از آن بهره برداری
ننموده و با آنتها را بلا استفاده میسوزاند محروم نموده
و با اقل در این زمینه تا مراجعه بحکمیت و صدور
رأی نهائی که آنهم ممکن است بر علیه دولت ایران باشد
موجبات تأخیر و اتلاف وقت دولت ایران را فراهم
آورد و با این ترتیب در صورتیکه کمیانی نخواهد
مسلماً هم نمیخواهد ایجاد و توسعه هر صنعتی (اقل در
حوزه امتیازی) که یکی از مواد اولیه آن نفت بوده
باشد تابع هوس و میل کمیانی خواهد بود

ولی برخلاف کمیانی با استفاده از معنای وسیع
این کلمه میتواند هر گونه صنعت و یا تجارتی را بوسیله
شرکتهای تابعه خود که از تمام مزایای امتیاز برخوردار
شده و جز سهم ناقابل آنهم بطور غیر مستقیم بدولت ایران
نمیپردازد در نماید و در صورتی هم که با تفسیر ناروائی
مانع ایجاد صنعت های ملی بمشای نفت نشود میتواند ایجاد
صنعت های رفیق که شرکت اداره کننده آن از تمام
مزایای این قرار داد برخوردار بوده و بنا بر این نه
گمرک میدهند نه عوارض راه - نه مالیات - نه عوارض
شهرداری - بلکه از کلیه زمینهای دولتی و منابع جنگلی
و معدنی آن نیز در حدود نیاز متدبهای خود میتواند
مجاناً استفاده نماید و بنا بر این اولویت و رجحان
اقتصادی غیر قابل تصوری بشرکت ایرانی رفیق دارد
صنعت ایجاد شده را از راه رقابت از بین برده و بطور غیر
مستقیم ایجاد هر گونه صنایع ملی در ناحیه امتیاز را غیر ممکن
متعسر سازد . نیز بایستی توجه کنیم که توسعه مسلم آتی شرکت
همانطوریکه توسعه تدریجی آن از ۱۹۳۳ تا حال
باعث شده است که کمیانیهای تابعه جدیدی بوجه - و
آید کمیانیهای تابعه جدیدی بعداً نیز بوجود خواهد
آورد و توجه فرمائید که این مطلب تا چه اندازه بی معنی
و مسخره است که طبق مفاد قرارداد امتیازی جدید
کلیه این شرکتهای نوزاد که در تاریخ امضای امتیاز
در عالم عدم بوده اند پس از ایجاد از جمیع مزایای
این امتیاز نامه گل و گشاد بنفع شرکت و بضرر دولت
ایران استفاده مینمایند .

بنفع شرکت برای اینکه اگر منافع نداشته
باشد شرکت آنها را ایجاد نخواهد نمود بضرر ما
برای اینکه این شرکتهای میتوانند با صنایع ملی
نوزاد ما که از مواد اولیه نفتی بهره برداری مینمایند
رقابت نموده و آنها را با ایجاد بدبختی بیشتری
از بین هم ببرند .

باز هم عیب کمتری وجود داشت اگر این اولویت
های شرکت منحصر ب حوزه امتیازی او که فعلاً نیز
وسایل ویرانی کامل آن را فراهم آورده است
میبود و شرکت نمیتوانست با استفاده از اولویتهای
مالیاتی و گمرکی و غیره در خارج حوزه امتیازی
خود همین دلشوم را بازی کند ولی باز هم میگوئیم
که آنتهمه در دیزی باز است که بجای گریه معنی
ندارد و ممکن است که با تفسیر های سهل العصول

شرکت اگر بخواند از مفاد امتیاز نامه بضرر ما
بنفع خود از وسطی چنانکه بدان اشاره شد موجبات انهدام
بسیاری از صنایع نوزاد کشور ما را فراهم آورده
قید رفیق و اسارت اقتصادی را با ایجاد فقر و بیچارگی
جدیدی بگردن ما بگذارد . شرکت هم اکنون در
دخالت در امر تولید مواد کشاورزی پیشرفت بسزائی
نموده و حتی کار کشاورزی و گله داری و تولید شیر
و کره و غیره را با ترتیبی که پیش میروم ممکن است
از دست ایرانیانی که سر نسیرده اند بگیرد و سیاست
خلایقی را که بدان اشاره نمود بانها بیهولت عملی
نماید - البته هدف سیاست خلاء خالی نمودن ناحیه
نفت خیز ایران از اغیار یعنی از افراد با شرف و
وطن دوست ایرانی میباشد نه خالی نمودن از اجنبی
و اجنبی پرست .

۲ - اگر در قرار داد داری حق معافیت از
گمرک و عوارض برای عملیات استخراجی و بهره
برداری منظور گردیده بود و با این ترتیب وارد
کردن ماشین های کشاورزی را مثلاً از حق پرداخت
گمرک معاف نمی نمود . کما اینکه در این زمینه
اختلافاتی ایجاد شده بود . تعریف عبارت « عملیات
کمیانی در ایران » که شامل تمام عملیات فنی و
تجاری و صنعتی است که کمیانی یعنی شرکت نفت و
شرکتهای تابعه او منحصر را برای اجرای این امتیاز
انجام میدهند کمیانی عملاً از پرداخت گمرک و عوارض
این نوع اجناس نیز معاف شده است نتیجه این بی
احتیاطی اینکه شرکت فعلاً سالیانه میلیونها ریال
جنس وارد کشور ایران کرده و مثلاً در سال ۱۹۲۶
طبق آمار گمرکی بر اساس قیمت اعلام شده شرکت
معادل يك هزار و یکصد و بیست و هشت میلیون ریال
جنس از اقسام مختلف حتی اقلامی که معاف بودن
آنها از گمرک بر اساس همین امتیاز نامه گلو گشاد هم
بنظر عجیب میرسد وارد ایران کرده و از پرداخت
گمرک آن که معادل سیصد و هشتاد و دو میلیون ریال
بوده است از طرفی و از پرداخت عوارض راه آن
که معادل هفتاد میلیون لیره میشود از طرف دیگر
معاف بوده است .

در صورتیکه میزان گمرک و مالیات راه واردات
شرکت را بر اساس بیانات گمرکی رسمی خودمان
برای مدت ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷ که آمار منتشر شده است
حساب نمائیم مشاهده میشود که میزان گمرک کل وارداتی
از ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷ سه هزار و هشتصد و سه میلیون
ریال و میزان عوارض راه کل وارداتی از ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷
چهارصد و پنجاه میلیون ریال و جمع میزان گمرک و عوارض
راه بالا برای ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷ چهار هزار و سیصد و
چهل و سه میلیون ریال بوده است اما نسبت بصادرات
شرکت از حیث محصولات نفتی نیز اگر عوارض راه و گمرک
را بر اساس آمار گمرکی و تعرفه فعلی حساب کنیم این
اعداد بدست میآید : گمرک محصولات صادراتی از
۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷ معادل پنج هزار و ششصد و هشتاد
و شش میلیون ریال عوارض راه محصولات صادراتی
از ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷ معادل چهارصد و هزار و هشتصد و
پنجاه میلیون ریال و چون طبق تعرفه گمرکی دولت
حق دارد عوارض راه صادراتی را بمنظور تشویق تا
میزان صد درصد ببخشد این رقم بزرگ چهارصد هزار
و هشتصد و پنجاه میلیون ریال را بخشوده فرض کرده
و بنا بر این کلاً بابت عوارض راه و گمرک محصولات
صادراتی شرکت از سال ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷ شرکت

در صورت عدم معافیت از گمرک و عوارض پنج هزار و شصت و هشتاد و شش میلیون ریال بدولت ایران میبایستی پرداخته باشد.

جمع کل عوارض و مالیات راه برای کل محصولات صادراتی و وارداتی برض بشود گمرکی و عوارض راه صادراتی مساوی میشود با ده هزار میلیون ریال (یعنی ده میلیارد) حال اگر بر اساس متوسط نرخ ارز از ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷ معادل ۱۰۰ ریال هر ایره میزان کل هوایدی را که از بابت حق الامتیاز در این مدت دریافت داشته ایم برای تبدیل کنیم کل پرداختی شرکت برای مدت بین ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۸ تنها بالغ بر شش هزار و سیصد و سی و سه میلیون ریال میشود بنابراین اگر شرکت فقط بر اساس تعرفه گمرکی فعلی با شرایط بالا حقوق گمرکی و عوارض راه پرداخته بود و هیچگونه وجهی بابت حق الامتیاز نمیپرداخت میزان عایدات دولت ایران از واردات و صادرات شرکت سه هزار و هفتصد میلیون ریال یعنی بر اساس هر ایره بطور متوسط ۱۰۰ ریال معادل سی و پنج میلیون و سیصد هزار ایره بیشتر از میزان حق الامتیاز پرداخت شده که از ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷ بالغ بر شصت میلیون ایره بوده است بدولت ایران پرداخته بود یعنی جمعاً برای مدت ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۷ بجای شصت میلیون ایره حق الامتیاز و مالیات نود و پنج میلیون و سیصد هزار ایره بابت گمرک و عوارض راه پرداخته بود.

اعداد بالا اهمیت فداکاری کشور ایران را با قبول معافیت شرکت نفت از پرداخت گمرک و عوارض بطور روشنی هویدا مینماید.

۳ - کمیانی مجبور نیست هیچ قسمت از پول حاصله از فروش نفت صادراتی را برای تبدیل نماید و حال آنکه اگر چنین اجباری وجود داشت شاید کمیانی بیش از آنچه که تاکنون در افزودن تعداد کارمندان ایرانی جدید و سعی بکار برده و برخلاف وضعیت فعلی شاید طبق مفاد بند ۳ ماده شانزده قرارداد بنفع دولت ایران رفتار نموده بود.

۵ - پرداخت مبلغی بدولت ایران معادل ۲۰ درصد آنچه اضافه بر شصت و هفتاد و یک هزار و دویست و پنجاه ایره صاحبان سهام عادی بعنوان منافع سالانه ویا از محل افزایش میزان ذخایر نسبت به سال ۱۹۳۲ تقسیم میشود باینکه در موقع انقضاء و یا ترک

امتیاز کمیانی مبلغی معادل ۲۰ درصد افزایش ذخیره ما (ذخیره عمومی) و موجودی که بحساب منقول میشود بدولت خواهد پرداخت ولی هیچجا مانع صریحی برای کمیانی در تبدیل قسمتی از ذخیره های خود بر سرمایه ویا مصرف در عملیات دیگری که عنوان ذخیره موجودی را از آنها بردارد پیش بینی نشده و بنابراین با طرز عملی که در کمیانی سراغ داریم با احتمال قوی در موقع لزوم از این ضعف حداکثر استفاده را خواهد نمود فی المثل در سال ۱۹۳۷ شرکت در حدود شش میلیون و نیم ایره از محل ذخیره های خود تبدیل بر سرمایه نموده و بدارنده هر دو سهم عادی یکسهم بهای اسمی یک ایره که ارزش واقعی آن در حدود چهار ایره بوده است مجاناً تقسیم نموده و بنابراین حق ما را تزییح کرده است علاوه و وجهیکه کمیانی علاوه بر شصت و هفتاد و یک هزار و دویست و پنجاه ایره استفاده برده و بین صاحبان سهام تقسیم نشده است و فی الحقیقه ۲۰ درصد آن متعلق بدولت ایران است بصورت ذخایر یا منقول بسال بعد نزد شرکت مانده است و شرکت در بدست آوردن منافع خود از آن سرمایه استفاده مینماید بدون اینکه نفی از بابت تأخیر در پرداخت این مبلغ که بدولت ایران تعلق دارد پرداخت نماید.

البته در صورت پیش آمد اتفاق غیر مترقبه که موجب زیان شرکت و پرداخت هزینه های استثنائی بشود چون کمیانی این مبالغ را از محل ذخایر و موجودیهای منتقل شده خود برداشت و پرداخت خواهد نمود دولت ایران هیچگاه به قسمتی از ۲۰ درصد حق خود که در نزد کمیانی از سالهای گذشته باقی مانده است و از قبل آن نفی هم نبرده است نخواهد رسید.

بهداری - برخلاف آئین نامه آقای شریعت زاده

در ردیف جلو نشسته اند آقای رئیس اخطار دارم.

مجلس خیلی وقت کم دارد همه از آقای مکی بطور دوستانه تقاضا دارند که بتعلق خودشان خاتمه بدهند (صحیح است) چون نطق و بیان هر چه هم باشد این در ظرف یکساعت دو ساعت تمام مطالب را میشود گفت یک وقت مقصود طول کلام دادن است این صلاح مجلس و صلاح یک نماینده وطنپرست مثل ایشان نیست البته رفقایشان که انتظار دارند مخصوصاً خود آقای مکی که بنده از ایشان پرسیدم فرمودند من در دو ساعت بیشتر دیگر حرف ندارم الان ۵ ساعت است که صحبت میکنند من از ایشان خواهش میکنم و خیال میکنم که حاضر باشند حالاً ده دقیقه تنفس میدهم و بعد از تنفس ایشان یک ربع ساعت صحبت کنند (نیم ساعت قبل از ظهر جلسه بعنوان تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید).

نایب رئیس - آقای وزیر دارائی - با اجازه آقایان عرض کنم که آقایان تصدیق میفرمایند که اینطور مذاکره راجع باینکه نفت یک طرز مذاکره عادی نیست و مثل این است که آقایان میخواهند راجع باین موضوع نطقاً یا اثباتاً اظهار عقیده کرده باشند فقط نظر گذرانند وقت و گذشتن روز است چون دوروز با آخر مجلس بیشتر نمانده است و دولت لایحه ای بمجلس داده است تقاضا دارد که نسبت باین لایحه از طرف مجلس تعیین تکلیف شود برای اینکه اگر صحبت هم بنا بود بشود شده است در ظرف چند جلسه گفته شده و با آنکه عادت ندارم پشت تریبون شعر بخوانم ولی بقول نظامی: لاف از سخن چو در توان زد - آن خشت بود که پرتوان زد (د کتر بقائی - بنده هم گفتم که خشت بر در یازدن بی حاصل است) با آنچه که دیروز گفته شد یک معطلی البته روشن شد اگر نظر آقایان این باشد که با مرار وقت بگذرانیم این بهترین رویه است ولی نظر دولت این است که نسبت باین لایحه ای که داده است نطقاً یا اثباتاً تعیین تکلیف شده باشد و ضمناً چون علاوه بر این لایحه یکی دولا یحه دیگری هم هنوز باقی مانده است مثل لایحه متمم بودجه و انتخاب هیئت نظار برنامه و یکی دولا یحه دیگر خواستم استدعا کنم آقایان موافقت بفرمایند مثل دیشب امشب هم جلسه برقرار باشد (صحیح است).

نایب رئیس - آقای مکی

مکی - متأسفانه خود آقایان وزراء کاری میکنند بهانه ای میدهند که بنده هم جوابی عرض کرده باشم دو چیز طریقه عقل است دم فرو بستن - بوقت گفتن دگفتن بوقت خاموشی (وزیر دارائی - طریقه عقل است یعنی خفت عقل) هر چه شما میگوئید دو چیز طریقه عقل است دم فرو بستن - بوقت گفتن و گفتن بوقت خاموشی. الان در موقع طرح نطق این تماشاچیان که آمده اند اینجا نشسته اند اگر با زور سر نیزه میخواهند بیاورند نمیشد تمام ملت ایران باین موضوع علاقه مند است. بنده دم فرو بیندم که این لایحه باین کیفیت با آن قرار داد ننکینی که طرح الفایش را نوی هدین مجلس امضا کردند شما تصویب بکنید؟ آنرا هم تأیید بکنید؟ این مجلس اظهار نارضایتی و تردید نسبت بآن قرارداد اصلی کرده است میگوید آن قرارداد در جهت زور و فشار بسته شده (صحیح است) و در موقع بسته شدن آن قرار داد ملت ایران در تحت

منگنه و فشار بوده و شاه سابق فشار آورده اند مجلس فشار آورده اند سیاست بین المللی با اجازه نیداره و شاید موقعیت جهان طوری بوده است که نی شده است افکار دنیا را متوجه ایران کنیم و بگوئیم ما در زیر این مظالم داریم نابود میشویم یک قرار دادی را با تحویل کردند باین کیفیت. حالا مجلس شورایی ایران این را تصویب میکند و یک تنگ در تاریخ ایران از خودش بیادگار بگذارد که تصویب و تأیید بکنند این قرار داد را؟ ابدأ. اینجا موقع جهاد است برای بنده این موقعی است که خیال می کنم دم فرو بستن خیانت و جنایت و وظیفه ملی و وظیفه نمایندگی خودم است (دکتر بقائی - صحیح است) جناب آقای نایب رئیس محترم قبل از تنفس بیاناتی فرمودند من از حسن ظن ایشان و هم چنین از حسن ظن اکثریت نمایندگان مجلس شورایی ایران تشکر میکنم. من قسم میخورم بخدا لایزال که اکثریت مجلس شورایی ایران قلباً و باطناً با این قرار داد شوم موافق نیست (صحیح است) منتهی فشار و بعضی محظورات، محافظه کاری یا چیزهای دیگری که هر کس مصلحت خودش میداند مانع از این شده است که بتوانند در این آخر مجلس یک مقاومت شدید و رشیدانه ای کرده باشند ولی همینکه مجلس شورای ملی ایران من فرد فردش را می بینم واز قیافه های آنها میخواهم میدانم همه شان مرا تأیید خواهند کرد اگر هم نکنند تاریخ این مملکت و قضایات نسلهای آینده این مملکت بایستی قضاوت بکنند که من و آن کسان که با ما کمک کردند و مانع از تصویب این قانون شده اند باین مملکت خدمت کرده ایم نتیجه این قضاوت صدسال دیگر معلوم میشود و آنروز نه من زنده هستم و نه آقای گلشائیان و نه سایر آقایان این اگر افتخاری داشته باشد یا اگر ننگی باشد در تاریخ برای من بماند اینست در این فرصتی که در این ساعت ملت ایران بن داده است که از آن فرصت استفاده کنم از حق ملی و نمایندگی خودم استفاده خواهم کرد و تا سرحد جانبازی خود داری نخواهم کرد.

نایب رئیس - در ضمن هم آقای مکی باینم توجه باشند که کله نشار که اظهار کردند نشاری در کار نیست (مکی - امیدوارم) بومده هم ایشان وقتی قول میدهند باید قول خودشانرا حفظ بکنند آقای مکی فرمودند مخصوصاً امروز بعد از تنفس هم فرمودند که پیش از بیست صفحه از نطق من باقی نیست و گفتند که تقریباً یکساعت طول میکشد حفظ قول هم خودش یک مسئله مهمی است.

مکی - بنده وقتیکه آقای رئیس در اطاق جلسه خصوصی بیند فرمودند این چند ورق را در آوردم و گفتم چیزی بر این اوراق اضافه نکنیم آقایان هم دیدند موقعی که بیرون رفتن چیزی بر این اضافه نکردم و حتی گفتم کیفم را در اختیار شما میگذارم (بهداری - همین حرفها اضافه است) شهادت دروغ در ماه رمضان خوب نیست و روزه را باطل میکند برویم سر مطلب... میزان استخراج نفت آنهم میزان صادرات و فروش رفته در ایران را کنترل مینماید.

۷ - حق الامتیاز بجای آنکه از کلیه مواد مستخرجه طبق معمول دنیا گرفته شود فقط بر اساس میزان صادر شده و فروش رفته در ایران دریافت میگردد و باین ترتیب از کلیه موادیکه شرکت نفت با اسراف

و تذبذب بیمانندی مصرف نموده و یا دور ریخته و یا آتش میزند و ثروت یسر ارزشی است که توسط شرکت از بین برده میشود هیچگونه مبلغی عاید ما نمیکردد.

میزان نفتیکه از ۱۹۳۳ تا آخر ۱۹۴۸ توسط شرکت تلف شده است مساوی با سه میلیون و نهصد هزار تن و میزان نفت مصرفی توسط خود شرکت در همین مدت مساوی است با سه میلیون و نهصد هزار تن و بنا بر این معادل مبلغ بالا ثروت از دل خاک این کشور استخراج و توسط شرکت مصرف و ریخته و پاش شده است و ما از آن حتی یک شاهی هم استفاده نبرده ایم.

در صورتیکه موضوع گازها را نیز در نظر بگیریم و با توجه باین نکته که میزان گاز حاصله از منابع نفت ایران بطور متوسط معادل ۱۱ در صد نفت خام استخراجی است از سال ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۸ و کلاً در این مدت در حدود یکصد و هشتاد و شش میلیون تن بوده است میزان گاز سوخته شده معادل بیست میلیون و نیم تن گاز میشود که اگر فقط ارزش سوختی آنرا از قرار هرتن یک ایره فرض نائیم ارزش کلی آن نیز بالغ بر بیست میلیون ایره برای مدت ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۸ میشود.

باین ترتیب از بابت نفت تلف شده و مصرفی شرکت و گاز سوخته شده شرکت معادل پنجاه و پنج میلیون ایره مواد گازی از زمین ایران استخراج و از دست رفته است و کشور ایران هیچگونه نفعی از این بابت نبرده است.

و اگر بگوئیم که چون شرکت این مقدار را فروخته فقط حق الامتیاز ۴ شلینگ و مالیات تقریبی هر تن یک شلینگ را پرداخت مینماید زبانی که از این نقطه نظر بدولت ایران وارد آمده بود بجای هشت میلیون و سیصد هزار ایره فقط بالغ بر یک میلیون و چهارصد هزار ایره میشد و در صورتیکه در حالت اخیر مبنای نرخ طلا را نیز در نظر بگیریم میزان بالا یعنی وجهی که از دست ایران رفته است معادل دو میلیون ایره میگردد.

۸ - طبق ماده ۱۴ و برخلاف قرار داد اداری دولت ایران بابکار بردن عبارت «تفتیش عملیات فنی شرکت» و با وجود ذی نفع بودن در منافع حاصله از عملیات شرکت حق رسیدگی بعملیات مالی و تجاری شرکت را از خود سلب کرده و شرکت هم بطن قوی طبق محاسباتی که بعمل آمده و بعداً ارائه میشود از این فقدان حق رسیدگی دولت حداکثر استفاده را بضرر کشور ما نموده است.

مثلاً اگر استفاده شرکت را از فروش نفت صادر شده و فروش رفته در ایران بر اساس قیمت های متوسط سالهای مربوط و قیمت استخراج هرتن سال های مربوطه که از منابع موقتی بدست آمده است

حساب کنیم. شاهد میشود که برای سالهای ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۸ میزان استفاده که شرکت بایستی نشان دهد بالغ بر سیصد و هفتاد میلیون ایره بایستی باشد و حال آنکه شرکت در بیلان خود میزان استفاده بدست آمده را در همین مدت معادل دویست و چهل و پنج میلیون ایره نشان داد. است و بنا بر این اختلاف آن دو که ضرری است که بیلان شرکت بنفع در یاداری انگلستان وارد شده است معادل یکصد و بیست و پنج میلیون ایره میباشد.

چون طبق قرارداد میزان ۲۰ درصد از این مبلغ بالمآل بایران تعلق داشته است خسارتی را که دولت ایران در نتیجه این سود در یاداری انگلستان متحمل شده است بالغ بر بیست و چهار میلیون ایره میشود.

(آزاد - وقت منقضی شده است) قبل از اینکه بنده بخواهم قسمت ۸ عرایضم را بگویم در همین قرارداد الحاقی که آقای گلشائیان بمجلس داده اند سه چهار موردش را عرض میکنم که افکار عمومی و خود آقایان نمایندگان هم متوجه شوند که بیاناتی که ایشان دیروز کردند هیچکدامش وارد نبود و بنده باید جواب بدهم برای این امر برض این چند کلمه مبادرت میکنم.

ماده سوم بند الف - در ماده سوم قرارداد بند الف قید شده است که حق الامتیاز دولت از چهار شلینگ به شش شلینگ ترقی داده شده است. شاید نمایندگان محترم تصور فرمایند که باین ترتیب حق الامتیاز دولت ۵۰ درصد اضافه شده است در صورتیکه اینطور نیست و اصلاً مبلغی اضافه نشده است (صحیح است) (گلشائیان - صحبت بازار لندن است) حالا بنده مجبورم که موضوع شرکت دادن ایران را در بانک بین المللی مطرح کنم که چه جور سر این ملت کلاه گذاشته برای اینکه در این مواقع بتوانند استفاده کنند. طبق قرارداد ۱۹۳۳ چهار شلینگ حق الامتیاز بطلا تضمین شده است باین ترتیب که طبق بند پنجم از ماده دهم آن هر گاه قیمت هراس طلا از ۱۲۰ شلینگ ترقی نماید حق الامتیاز بهمان نسبت ترقی خواهد نمود اینست که بنده عرض میکنم کلاه سر ما رفته است. در طی چند سال اخیر قیمت طلا نسبت بلیبره بقدر زیادی ترقی کرده چنانچه در بازار متعارف جهان هراس طلا ۲۵۲ شلینگ قیمت دارد ولی دولت انگلیس که صاحب سهم اصلی شرکت نفت است قیمت هر انس طلا را ۱۷۲ شلینگ تعیین نموده بود و باین ترتیب در طی این چند سال حق الامتیاز دولت ایران به نسبت ۱۷۲ بر ۲۵۲ کم پرداخت میگردد (وزیر دارائی - در قرارداد دهم است) کدام ماده اش؟ وزیر دارائی - ماده ۱۰ (تردیدی نیست که نامه آقای هزر نیز علی رقم منافع کشور بنفع شرکت نطق صادر شده است ولی در عین حال صحت ادعای دولت ایران بر این طرز محاسبه امری است که در هر محکمه قضائیتی باسانی به ثبوت میرسد و طبق قرار داد ۱۹۳۳ ما این حق را داریم که نسبت باین طرز محاسبه اعتراض نموده و بحکمیت رجوع کنیم. قرار داد الحاقی در عین حال که در بند (الف) ماده سوم حق الامتیاز را از چهار شلینگ به شش شلینگ ترقی میدهد در ماده نهم آن تصریح میکند که شرکت تمام منافع خود را نسبت به ماده دهم قرارداد ۱۹۳۳ انجام

داده است. یعنی در واقع عملاً حساب حق الامتياز را بر حسب هر انس طلا مساوی با ۱۷۲ شلینگ قانونی می نماید و حق هر گونه ادعائی را در این زمینه در آتیه برای ما خواهد بست. پس در عین حال که چهار شلینگ به شش شلینگ ترفی کرده نرخ تسعیر آن برای همیشه از ۲۰۴ شلینگ ۱۷۲۴ شلینگ تنزل کرده و باین ترتیب نه تنها بهیچوجه حق الامتياز ما اضافه نشده بلکه هر گاه در آتیه بازهم نرخ لیره تنزل نماید دولت انگلستان با کنترل مصنوعی نرخ آنرا ثابت نگاهدارد ماحق ادعائی نداشته و ضرر هنگفتی خواهیم کرد (آزاد - صحیح است) باتوجه بمذاکراتی که راجع بتنزل نرخ لیره چند روز قبل در پاریس در جریان بود کلام بزرگی که از ایشان سر ما خواهد رفت کاملاً معلوم میشود.

ماده هفت (بند الف)

از زیاد وجوه لازم التادیه از ۹۹ پنس بیک شلینگ که در ماده هفت بند (الف) قرارداد العاقی ذکر شده نیز تابع استدلال فوق بوده و در واقع مبلغی اضافه نشده است و حق ادعای دولت را در این زمینه نیز ساقط مینماید.

ماده چهارم بند (الف)

من مطمئن هستم که اکثریت آقایان نمایندگان محترم از جملات این ماده بهیچوجه چیزی نفهمیده اند (آزاد - صحیح است) و آقای نخست وزیر و آقای وزیر دارائی هم با متن فارسی این ماده را نخوانده اند و در واقع قرارداد العاقی را چشم بسته امضاء فرموده اند یا اینکه در اثر استماع بیانات مؤثر مترسکس در عرض این چند ماهه فارسی آقایان آب کشیده است.

بهر حال مقصود از این ماده چیست؟ آیا ما خواهیم بگوئیم که دولت انگلستان از این بیعت از ۲۰ درصد منافع شرکت که متعلق بدولت ایران است مالیات نخواهد گرفت؟

در این صورت چرا صاف و پوست کنده این حرف را نمیزنید و کلمه «ذخیره عمومی» را که هیچ مبنای محاسباتی ندارد و تعریف نشده بیان آورده اید؟ آقای وزیر دارائی تعریف «ذخیره عمومی» چیست؟ چرا در قرارداد تعریف نشده.

در این ماده میگویند که رقم «ذخیره عمومی» را به نسبت مالیات بردرآمد دولت انگلستان بالا میبرند و بیست درصد رقم افزایش یافته را بایران میبرند و بنده میخواهم عرض کنم که این ماده بهیچوجه با منافع ایران تطبیق نمیکند زیرا اولاً مالیات بر درآمد دولت انگلستان کماکان بر قسمتی از ۲۰ درصد سهم دولت ایران تعلق خواهد گرفت و این اصل غیر قانونی یعنی اخذ مالیات بیک دولت از دولت دیگر باین ترتیب جنبه قانونی پیدا خواهد کرد.

ثانیاً چون در بیاناتی شرکت تقریباً ده نوع «ذخیره» با اسمهای مختلف هست و هیچ نامهای ولو بطور مبهم رابطه ذخیره عمومی را که یکی از این ذخایر است با سایر ذخایر معین نمیکند و قرارداد العاقی هم در مثال های متشبهه تصریح کرده است که «ذخیره عمومی» طبق «بیان های متشبهه» است یعنی ما هیچگونه حق اعتراضی نسبت به رقم «ذخیره عمومی» در آتیه نخواهیم داشت و هر چه که شرکت صلاح بداند با اسم «ذخیره عمومی» در بیان خود منتشر میکند و طبق فرمول پیشنهادی سهم ما را حساب خواهند کرد و ما هم نه حق بلزوری

خواهیم داشت و نه حق اعتراض. بدین ترتیب ادعای واقعی دولت ایران از بابت مالیات بردرآمد دولت انگلستان برای همیشه سلب خواهد شد.

ثالثاً - مهمترین عیب این ماده اینست که برای همیشه حق ایران را نسبت بتأمینات خارج از ایران و شرکت های تابعه شرکت نفت انگلیس و ایران سلب خواهد نمود و حال آنکه کلیه شرکت های تابعه از جمیع برتری های قرارداد اصلی استفاده می نمایند. از تاریخ نسبه مفصلی که بعرض آقایان رسید معلوم میشود که در عرض ۴۸ سال گذشته چون همیشه دولت ایران در منافع شرکت ابتدا ۱۶ درصد و بعداً ۲۰ درصد شریک بوده است لذا در هر گونه بسط و توسعه شرکت در خارج ایران نیز قاعدتاً باید سهم باشد.

تصفیه خانه ها، دستگاه های پخش نفت، شرکت های مهم تابعه شرکت نفت انگلیس و ایران در خارج این کشور بیش از ۲۵۰ میلیون لیره ارزش دارند و سهم متعلق بمان از این بابت پنجاه میلیون لیره میشود ولی طبق ماده پنج قرارداد العاقی در مقابل دریافت پنج میلیون و کسری لیره این پنجاه میلیون را مصالحه کرده ایم.

جناب آقای وزیر دارائی اینجاست که بنده اعتراض دارم و باعث مخالفت تمام مردم است و بقول شما مورد مخالفت منفی با فهای این مملکت است هر طور حساب میکنید، (وزیر دارائی - تمام منافع شرکت نفت ۱۴۰ میلیون لیره است) این بیان آنهاست آنها حساب سازی میکنند، شما که در این بیان نظارتی نداشته اید، شما که حق مداخله در امور تصفیه خانه ها نداشته اید، آنوقت میآید تمام بالغ را به ۵۵ میلیون لیره مصالحه میکنید (وزیر دارائی - فقط زرنال در زرواست)

اینجاست که می فهمیم چرا باید جملات ماده چهارم اینقدر پیچیده باشد زیرا منظور اینست که با ایجاد ابهام مصنوعی در جملات مخصوصاً لقت «ذخیره عمومی» و «بیان منتشره» را داخل در قرارداد نموده و بعین اینکه موضوعی فنی است مطلب را بیچانه و حق ایران را در نظارت و بازرسی دفاتر شرکت و در عدم پرداخت مالیات بانگلیس و از همه مهمتر در تأمینات خارج از ایران و شرکت های تابعه از بین ببرد (صحیح است).

ماده چهارم بند (ب) - بنده از خوانین بند (ب) ماده چهارم وحشت کردم - در اینجا تصریح شده است اگر شرکت در ایران نفت استخراج نکرد مجبور نیست حداقل ۴ میلیون لیره را بپردازد - آقایان شرکت چه موقع از ایران نفت استخراج نخواهد نمود؟ آقایان این موضوع خیلی حیاتی است توجه کنید، طبیعتاً فقط در جنگ آتیه وقتی که در در آن وجود همین دستگاه شرکت نفت خاک ایران مورد تجاوز قوای خارجی گردد - در چنین موقعی مطمئن باشید که کمترین دفاعی از این سرزمین از طرف انگلستان نخواهد شد و از همین حالا نیز پیش بینی این امر را کرده و این ماده را در قرارداد العاقی گنجانده اند - در آنوقت هم ایرانی باید از خودش دفاع کند (وزیر دارائی - البته ایرانی باید از خودش دفاع کند و نباید از خارجه استمداد کند)

دکتر بقائی - این توتی است که بتوانند از منافع خودشان دفاع کنند آقای رئیس جواب سؤالات بنده را چرا نمیدهند؟ سؤالات بنده راجع به سیاست خارجی

بود. مجلس دارد تمام میشود باین بلوک سازی که میکنند ما نمیتوانیم از خودمان دفاع کنیم فردا وقت خطر مارا اول میکند و خودشان میروند کنار آخر جناب آقای رئیس جواب بنده را چرا نمیدهند؟ فردا هم مجلس تمام میشود، ملت ایران این سیاست استتار را قبول ندارد، باین سیاستی که دولت پیش گرفته چرا جواب سؤالات مرا نمیدهند؟

نایب رئیس - حالا موقع این سؤالات نیست شما بدون اجازه وسط نطق ناطق حرف میزنید

حائری زاده - سه ساعت بیشتر صحبت شده است.

نایب رئیس - بفرمائید آقای مکی

مکی - این مطلب را یکبار دیگر برای توجه آقایان تکرار کنم که کسانی که نصیحت میکنند و از جنگ آتیه ما را میترسانند که بایستی از بعضی کشورها کمک بگیریم و طوری روش سیاستمان باشد که بتوانیم ایران را در موقع جنگ حفظ بکنیم بدانند که تمام این آوانتاها و تمام این چیزهایی که ما بدهیم و یا بزور از ملت ایران بگیرند در موقع جنگ بقدر سر سوزنی بحال این ملت مفید نخواهد بود و ملت ایران ضریب خواهد خورد و آنها هم خون ملت را بوسیله همین نفت کشیده اند و برده اند در جنگ گذشته این تمهید را داشت و یک چیزی میبردند آقایان توجه بفرمائید آقایان شرکت نفت آنرا استخراج نکرد حفظ مملکت ایران با ماست، آنروز ما باید سر نیزه بخوریم، ما باید از وطنمان دفاع بکنیم، وطن ماست و ملی نفت وطن انگلستان است، این تمام منافع انگلستان است، آنوقت هم هیچگونه کمک و مساعدتی نیست و ما باید خودمان از وطنمان دفاع کنیم.

ماده ۸ در این ماده صریحاً بشرکت اختیاری داده شده است که مبنای قیمت های اساسی نفت و بزرگترین در ایران طبق قیمت های خلیج مکزیک منتهای ۲۵ در صد معین کند آقایان بعلمت نقصان ذخایر نفتی امر بکادر عرض سالهای اخیر قیمت نفت در خلیج مکزیک ۲۶۰ درصد ترقی کرده و اینکه شرکت تا بحال نمیتوانست قیمت نفت را در ایران بالا ببرد برای این بود که قیمت های رومانی ترقی نکرده و بهای نفت و بزرگترین طبق قیمت های رومانی معین شده است حال اگر این ماده تصویب شود قیمت نفت در سالهای آتیه لااقل دو برابر خواهد شد (وزیر دارائی - هیت موافقت نکرده اند)

شما در این قرار داد نوشته اید آنوقت موافقت چی چی؟ گمان می کنم که حتی در انگلستان هم عده زیادی طرفدار این عقیده اند که لا اقل نفت و بزرگترین مورد احتیاج مردم ایران بقیمت نازل باشد. آیا مضحک نیست که به شرکت نفت اجازه داده شود که میلیون ها تن مواد نفتی را به بصره انگلیس به تن بخش بفرشد و هشتصد هزار تن مصرف اهالی بدبخت ایران را طبق قیمت های متداول خلیج مکزیک حساب کند. این یک بام و دو هوا چه منی دارد؟ و آننگهی اگر بصره انگلستان با زور گوئی از قیمت اوزان استفاده میکند چرا نباید ملت ایران از حق خودش استفاده بکند؟ چرا مصرف ارتش ایران را که کمانه ها و زره پوش هایش هم زیاد نیست نباید استفاده کند؟ ارتش ایران روزی که اینها فراز می کنند میروند آبادان را باید این سربازان بدبخت این افسران جوان ما بروند در دفاع بکنند بعد هم قیمت مصرفی بزرگشان را بقیمت

خلیج مکزیک با یک یورسانی تغفیف از آنها میگیرند شما که اینقدر خدمتگزار هستید میخواستید بگوئید ما ارتش زیادی نداریم یک مقدار طیاره و یک مقدار کامیون و یک مقدار زره پوش داریم. بزرگترین اینها را اقلاً بقیمت بخریم. انگلیس حساب بکنند شما اگر این کار را کرده بودید یک مبلغی در بودجه ارتش ایران صرفه جوئی میشد غیر از این است تیمسار سیهد - احمدی؟ آنوقت بعوض اینکه یک آوانتاها را برای ارتش خودمان بگیریم از وسایلی که داریم، بنده معتقدم که ایران باید یک ارتش قوی و فداکار و با ایمان داشته باشد برای اینکه روز سختی هیچکس سراغ دیگری نخواهد رفت، دایه مهربانتر از مادر هم دروغ است، ما باید خودمان از کشور خودمان دفاع کنیم، آنوقت بیاییم قیمت نفت خودمان را از انگلیس ما بخواهیم؟ اینجاست جواب بدهید آقای - گلشایان چرا اینکار را نکردید؟ (وزیر دارائی - تقاضا هائی که ما کردیم خیلی بیش از اینها بود که فرمودید ماشش برابر این تقاضا کردیم.)

(حائری زاده - آقا قبول نمیکند، حضرت اشرف های بالای سر ما قبول نمیکند) پس زور است و قرار دادی که پایه اش بزور است ملت ایران با رضا و رغبت تسلیم نمی شود و من که نماینده کی ملت را دارم تسلیم این زور گوئی و اجحاف نمیشوم، دولت هم انتظار داشت که تسلیم زور گوئی هان شود، آن وقت در روز سختی هم بمباران بکنند زیرا امروز ملت ایران مورد توجه دنیا است ما چند هزار کیلو متر با شوروی ها مرز داریم، ما برویم و کشته بشویم همینطور مفت و مسلم؟ من از تیمسار سیهد احمدی که واقعا یکی از افسران شرافتمند این مملکت هستند استدعا می کنم که این لایحه ای را که راجع بترفیقات افسران ارتش آورده اند راجع با افسران جزء را باید تصویب نکرد، اینها را باید سرتنگاه داشت و بهشان کمک کرد و باید بعرض اعلیحضرت همایونی رسانید که اینها تا ایمان نداشته باشند بدردمی خورند یک کاری بکنید که اینها ایمانشان سلب نشود (حائری زاده - گرسنگی که ایمان سرش نمیشود حقش

را بدهند) که در روزهای مبادا بی تزلزل و با ایمان بمیدان مبارزه بروند. این ترفیقات را طبق همین قانون باید با افسران جزء بدهید و اگر خواستید از آنها یک قدری در باره اش گفتگو کنید.

دکتر بقائی جلسه را باید ختم کنید، سه ساعت بیشتر گذشته است.

نایب رئیس - آقای مکی خارج از موضوع صحبت می کنید.

مکی - خیر فریاد راجع بنفت ارتش است.

نایب رئیس - نوشته است حداقل سه ساعت.

دکتر بقائی - در بودجه هم حداقل سه ساعت بود هر چه می گفتیم کسی گوش بعرفمان نمیکرد.

مکی - آقای دکتر بقائی مطمئن باشند من خسته نمیشوم باینکه کسالت دارم ولی ارواح شهدای آزادی این مملکت که قطعاً در این مکان حاضر هستند و ناظر اعمال ما هستند من را تقویت میکنند

و من تا آخرین لحظه تا وقتی که بتوانم اینجا بایستم از حقوق ملت ایران دفاع میکنم گمان میکنم که حتی در انگلستان هم عده زیادی طرفدار این عقیده اند که لااقل نفت و بزرگترین مورد احتیاج مردم ایران بقیمت نازل باشد، آقا مضحک نیست که بشرکت نفت اجازه داده شود که میلیون ها تن مواد نفتی را به بصره انگلیس به تن بخش بفرشد و هشتصد هزار تن (آزاد - هشتصد هزار تن) هفتصد هزار یا ششصد هزار تن مصرف اهالی بدبخت ایران را طبق قیمت های متداول خلیج مکزیک حساب کند؟ این یک بام و دو هوا چه منی دارد؟

ماده نهم - این ماده تصریح شده است که کلیه اعمال محاسباتی شرکت که طبق آنچه گفته شد جز یک سلسله حساب سازی بضرر ایران نیست

از این تاریخ بیعت قانونی شده و مملکت عدل برای آتیه خواهد شد و ما هیچگونه حق اعتراض در آتیه نخواهیم داشت.

ماده ۱۰ - این ماده در حقیقت خنده ای است که شرکت نفت انگلیس و ایران برایش مجلس شورای ملی ایران مینماید زیرا قرارداد تق و لق خود را

باین وسیله برای همیشه تکمیل و مسجل مینماید. بنده این قسمت های عین مواد العاقی را که عرض کردم اینها معایب قرارداد العاقی است که اگر ملاحظه بفرمائید یک عده ای در مجلس مقاومت میکنند یا مقاومت منفی میکنند یا احساسات ملی بهیچان میآید برای این است، دیشب عرض کردم که در خیابان اسلامبول مردم را میزنند، امروز شنیدم یک عده ای بجان مردم ریخته اند و آنها را زده اند کافندی هم که بن نوشته اند اینجاست.

نایب رئیس - آقای مکی اجازه بفرمائید چند صفحه باقی مانده است.

مکی - تقریباً سی صفحه، همین یادداشت را دارم و تمام میشود (یکی از نمایندگان - لابد هر دو رو نوشته اید) خیر یک رو هست.

۴ - تعطیل جلسه بعنوان تفیس

نایب رئیس - بنده میخواستم یک اظهاری بکنم بعقبه بنده یک لایحه ای که در مجلس میآید و کلاهی مجلس باید باندازد شجاع باشند که آن لایحه را یا رد کنند یا تصویب کنند و الا یک لایحه را می منظور کردن و می در اطرافش صحبت کردن صلاح و مصلحت نیست. اگر ما اینقدر شجاعت اخلاقی داریم که اگر یک لایحه آمده و صلاح مملکت نیست باید رسماً آنرا رد کنیم (صحیح است) و اگر اکثریت مجلس میبیند که صلاح مملکت است تصویب کنیم والا اینطور اتلاف وقت کنیم و امروز را بفرماندازیم این صلاح مملکت نیست. حالا جلسه را بعنوان تفیس ختم میکنیم و ساعت هشت و نیم بعد از ظهر جلسه تشکیل میشود.

آزاد - بنده مخالفم باید رای گرفت.

دکتر بقائی - بدون رای نمیشود شب جلسه کرد بنده مخالف هستم با جلسه شب.

(مجلس یک ساعت و پنج دقیقه بعد از ظهر بعنوان تفیس ختم گردید)

نایب رئیس مجلس شورای ملی - امیر حسین ایلخان

شماره ۵۹۷۹
وزارت دارائی

قانون

۲۸۰۲

فرمان همایونی بانضمام قانون اجازه پرداخت يك دوازدهم حقوق و هزینه کل کشور بابت خرداد ماه ۱۳۲۸ که در جلسه پنجم تیر ماه یکهزار و سیصد و بیست و هشت بتصویب مجلس شورای ملی رسیده است زیلا ابلاغ میگردد.

با تأییدات خداوند متعال

پهلوی شاهنشاه ایران

محل صحه مبارك

نظر باصل بیست و هفتم متمم قانون اساسی مقرر میداریم:

ماده اول - قانون اجازه پرداخت يك دوازدهم حقوق و هزینه کل کشور بابت خرداد ماه یکهزار و سیصد و بیست و هشت که بتصویب مجلس شورای ملی رسیده ومنضم باین دستخط است بموقع اجرا گذاشته شود.

ماده دوم - هیئت دولت مأمور اجرای این قانون هستند بتاريخ سیزدهم تیرماه ۱۳۲۸

قانون اجازه پرداخت يك دوازدهم حقوق و هزینه کل کشور بابت خرداد ماه ۱۳۲۸

ماده واحده - بوزارت دارائی اجازه داده میشود حقوق و هزینه های مستمر و غیرمستمر وزارتخانه ها و ادارات و بنگاههای دولتی و سایر هزینه های کشور اعم از مصارف عمومی و عمرانی در خرداد ماه سال ۱۳۲۸ در حدود یکدوازدهم اعتبارات سال ۱۳۲۷ و اضافه اعتباراتیکه در سال ۱۳۲۸ بتصویب رسیده با رعایت تبصره ۱ ماده واحده قانون مصوب دوم آبانماه ۳۲۴ و سایر قوانین و مقررات مالی و کمک هزینه کارمندان و خدمتگذاران کشوری و لشکری را مطابق قوانین و آئین نامه های مربوطه از درآمد عمومی سال جاری کشور پرداخت نماید.

این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه پنجم تیرماه یکهزار و سیصد و بیست و هشت بتصویب مجلس شورای ملی رسید.

رئیس مجلس شورای ملی - **رضا حکمت**

اصل فرمان همایونی و قانون در دفتر نخست وزیر است.

نخست وزیر

م - ۲۴۵۰

بخشنامه

شماره ۱۰۶۷۵ و ۱۰۶۶۶
شماره ۲۸۰۲۲
نظر باختیار حاصله از ماده ۱۹ قانون دفتر اسناد رسمی مصوب سال ۱۳۱۶ بمدت مقرر در ماده ۴۱ اصلاحی آئین نامه دفتر اسناد رسمی بیست روز اضافه و تبصره زیر بساده ۴۶ آئین نامه مزبور اضافه میشود:

تبصره - در صورتیکه به تشخیص اداره ثبت که باید مبتنی به تحقیقات کافی باشد معلوم گردد که سر دفتران و دفتریاران قادر بدادن وثیقه مال غیر منقول ثبت شده و ملکی که مدت اعتراض نسبت به آن منقضی گردیده و یا سپردن وجه نقد نمیباشند اداره نام برده میتواند در صورت احراز صلاحیت اخلاقی و عملی آنها به گرفتن ضامن معتبر اکتفا کند. تشخیص ضامن در هر حال بارتیس ثبت محل خواهد بود.

وزیر دادگستری